

La tecnocràcia: una amenaça o una oportunitat per a la democràcia?

Nom: Bernat Alútiz Tarragó

Assignatura: Treball de Recerca. Àmbit Socials

Tutor: Joan Boada Masoliver

Curs: 2n Batx A

Institut: Santiago Sobrequés i Vidal

Abstract

Nowadays our society has slowly moved towards the values of science. It is common for us to hear a scientist and immediately agree with him, as we know he has done a career in depth and that he has a strong criteria to affirm what he or she says. Knowing that one of the main principles of science is searching for the absolute truth, we could say that a government of scientists (technocracy) would give us the perfect way of governing if these propositions are followed. But, even though it sounds like an ideal straightforward solution at first, this is not as easy as it might sound because there are many more things we have to take into account than just the “truth”. This report aims to investigate the concept of technocracy through history and modern politics so as to discover if it is as efficient as the main impression gives and if it is possible to implement it at some degree without destroying our democracy.

Hoy en día nuestra sociedad se ha acercado lentamente hacia los valores de la ciencia. Es común escuchar a un científico e inmediatamente ponerse de acuerdo con él, ya que sabemos que ha estudiado una carrera a fondo y que tiene un criterio sólido con el que afirmar lo que él o ella diga. Sabiendo que uno de los principios más importantes de la ciencia es encontrar la verdad absoluta, podríamos decir que el gobierno de los científicos (tecnocracia) nos podría dar la manera perfecta de gobernar si siguiéramos estas proposiciones. Sin embargo, aunque a primera vista puede parecer una solución ideal, no es tan fácil como suena ya que hay muchas más cosas que se deben tener en cuenta a parte de tan solo la “verdad”. Este trabajo busca investigar el concepto de la tecnocracia a través de la historia y de la política moderna para descubrir si es tan eficiente como la primera impresión hace pensar y si es posible utilizarla hasta cierto grado sin destruir nuestra democracia.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
1. QUÈ ÉS UNA TECNOCRÀCIA?	
1.1. Definició i característiques	6
1.2. Sorgiment històric del concepte	7
2. APLICACIONS REALS D'UNA TECNOCRÀCIA	
2.1. La imposició d'un govern tecnocràtic a Grècia	11
2.2. La revolució salinista a Mèxic	14
2.3. Els diversos governs tecnocràtics a Itàlia	17
2.3.1 Ciampi, reformador davant la corrupció	17
2.3.2 Dini, sense polítics	18
2.3.3 Monti, escollit contra la crisi econòmica	19
2.3.4 Draghi, fent front a la pandèmia	20
3. PODRÍEM APLICAR AQUEST SISTEMA DE GOVERN EN UNA SOCIETAT COM LA NOSTRA?	
3.1. Què n'opinen els polítics actuals	22
3.2. Què n'opinen els politòlegs actuals	25
3.3. Anàlisi de tota la recerca	28
3.4. Diferències amb la democràcia en la qual vivim	31
3.5. El dilema tecnocràtic	32
3.6. Un sistema mixt de democràcia i tecnocràcia?	34
4. CONCLUSIÓ	37
AGRAÏMENTS	39
BIBLIOGRAFIA	40
ANNEXOS	
ANNEX 1 - ENTREVISTA A QUIM BRUGUÉ (transcripció)	52
ANNEX 2 - RESPOSTES DELS POLÍTICS ENQUESTATS	62
ANNEX 3 - RESPOSTA DELS POLITÒLEGS ENQUESTATS	73

Introducció

Avui en dia és innegable el fet que les democràcies s'han anat debilitant per diversos factors, com ara la falta d'interès de la població en participar-hi, l'aparició de partits de l'extrema dreta i el gran descrèdit que hi ha cap als polítics en l'actualitat. En aquest context actual, on el nostre sistema de govern es veu afeblit per aquests factors, és molt fàcil plantejar-nos una pregunta molt simple: quines alternatives hi ha o què podem fer per a millorar el nostre sistema democràtic actual per tal que pugui combatre aquests problemes?

Per aquesta raó, vaig interessar-me en altres sistemes alternatius que hi podien haver a la democràcia i així vaig arribar al tema del meu treball: les tecnocràcies. Des que vaig sentir parlar per primer cop sobre aquest sistema ja va captar la meva atenció, ja que sona com un bon pas a favor de la nostra democràcia, tenint en compte que els científics sempre busquen les veritats absolutes i potser serien capaços d'idear uns canvis els quals, ben aplicats, podrien aturar aquesta reculada de la democràcia. Però, és cert que, per una altra banda, confiant en les decisions d'uns experts, la democràcia queda limitada i acabem amb el mateix problema. Per tant, seria possible extreure alguna cosa positiva d'aquest sistema? O ens veuríem condemnats a nous problemes?

Metodologia

Per a realitzar aquesta investigació sobre si aquest sistema realment podria resultar bo a la seva pràctica, he fet una recerca bastant extensa per diferents costats: per una banda, he buscat definicions i les idees principals d'aquest sistema; per una altra he buscat situacions en les quals es va aplicar un sistema tecnocràtic o on, almenys, algun dels seus valors es van afegir al sistema que regia en aquell moment. També he preguntat a polítics de diferents partits què n'opinen sobre aquest sistema en una curta enquesta, a més d'entrevistar a un catedràtic de ciència política per a ajudar-me a recercar en la resta d'àmbits. Per últim, vaig voler buscar més punts de vista respecte a les tecnocràcies i vaig enquestar a diversos politòlegs, a més de consultar a altres autors rellevants que han escrit obres relacionades amb el tema del treball.

Finalment i basant-me en els diferents aspectes que he investigat per a realitzar aquest estudi, he dividit el meu treball en tres grans parts: en la primera, em centraré en la seva definició teòrica i en els seus orígens com a concepte a inicis del segle XX, a més dels seus predecessors. Llavors, esmentaré els casos més rellevants en relació amb el nostre país on s'han aplicat aquests sistemes tecnocràtics i intentaré aclarir si aquests realment van aconseguir uns resultats exitosos o van acabar en un desastre. I, amb tota la informació que he recollit, redactaré quins punts a favor i quins punts en contra he pogut extreure respecte a les tecnocràcies i la seva compatibilitat amb la democràcia abans d'arribar a les meves conclusions.

Sí que puc avançar, que la idea de l'objectiu del treball va anar canviant lentament segons els avenços que feia. En un principi el treball es centrava en quines eren les aportacions que podia fer la tecnocràcia al nostre sistema, però més tard, a causa de les diverses valoracions negatives que vaig anar obtenint per part de moltes fonts, va quedar clar que el dubte era més bé si, en un intent per millorar la democràcia, podríem acabar destruint-la amb aquest altre sistema; d'aquí el títol final del meu treball. La idea principal, la de fins a quin punt el paper de l'expertesa i de les evidències ha d'influir en les decisions polítiques, segueix sent la mateixa.

La tecnocràcia no és un tema del qual se'n parli molt, ja sigui com a concepte en ell mateix, o en relació a si podria realment ser útil com a sistema de govern. Per tant, això ha dificultat trobar la informació amb tanta facilitat com es podria fer amb altres sistemes més coneguts. Per això mateix, al ser un sistema del qual se n'ha fet poques investigacions a fons, crec que un treball sobre si aquesta podria ser útil o no, és força rellevant i, per tant, ha sigut una altra motivació més per a recercar a fons sobre el tema.

1. QUÈ ÉS UNA TECNOCRÀCIA?

1.1. Definició i característiques

La mateixa paraula ja quasi ens diu en què consisteix aquesta forma de govern. Segons el Gran Diccionari de la llengua catalana, una tecnocràcia és el govern dels tecnòcrates, i aquests es defineixen com a “Funcionari que exerceix un càrrec públic en virtut de la seva preparació tècnica i situa l’eficàcia per sobre d’altres factors polítics, econòmics, socials o ideològics”. És a dir, la tecnocràcia és un sistema de govern on els governants són uns experts en l’àmbit del qual s’encarreguen (per exemple, un catedràtic d’economia s’ocupa del ministeri d’economia) i busquen el bé comú com a prioritat per davant de qualsevol altre factor. Per als tecnòcrates, existeixen polítiques que no s’apropen al que coneixem com a esquerra o dreta, que no es situen en cap eix ideològic i que són beneficioses per a la població, i és el que volen aplicar: un govern perfecte i eficient. Són executius que ocupen el lloc dels polítics: al no sentir-se inquiets per les eleccions, poden pensar en solucions a llarg termini i permetre’s mesures impopulars. En les seves mans, segons Van Reybrouck “la política es converteix en una qüestió d’enginyeria cívica, de gestió de problemes”.¹

Aquesta definició és bastant general, però ja conté la base de tot el moviment tecnocràtic en ell mateix. És un sistema el qual busca aplicar els coneixements dels experts i dirigir l’actuació política mitjançant l’ús de la ciència i el raonament crític, deixant de banda les debilitats emocionals o preferències personals i ideològiques de cada individu i posant com a governant al coneixement. En aquesta societat les lleis haurien de ser complertes tal i com són dictades, de la mateixa manera que ho fan els processos científics: de manera controlable i previsible. Això fa que normalment aquest sistema sigui associat amb un govern deshumanitzat, on es tenen més en compte els nombres i els càlculs que no pas la població, però també se’ls acostuma a associar amb una gran eficàcia a l’hora d’aplicar els seus projectes.

Cal dir, però, que aquesta definició pot crear una certa ambigüïtat: un tecnòcrata no ha de ser necessàriament part d’un govern completament tecnocràtic. En una democràcia, nomenar a un expert per a un ministeri concret també acostuma a considerar-se tecnocràcia tot i afectar tan sols a una secció concreta d’aquest, i això fa que en la nostra societat (on és comú dependre d’experts) democràcia i tecnocràcia es mesclin fins a cert grau i sigui complicat definir què és completament democràcia i què és completament tecnocràcia. Un exemple és el cas de Singapur, que té tant elements i personatges democràtics com tecnocràtics en el seu parlament, tot i que en aquest cas tendeix cap a postures més autoritàries. Alguns autors relacionen de forma freqüent les polítiques públiques de l’actualitat amb la tecnocràcia.

---

¹ David Van Reybrouck, *Contra las elecciones: Cómo salvar la democracia*, pg. 33.

I, en certa manera, sabent que molts dels nostres coneixements estan basats en dades científiques, tot i no ser directament tecnocràcia, podem dir que sempre hi ha una petita influència tecnocràtica.

La tecnocràcia, però, també es dona en altres llocs menys visibles. En els últims anys a Europa per exemple, s'ha produït un enorme traspàs de poder dels Parlaments nacionals a organismes transnacionals com el Banc Central Europeu, la Comissió Europea, el Banc Mundial i el fons Monetari Internacional. També, el poder dels bancs centrals i dels tribunals internacionals ha augmentat de forma notable.² Atribucions de les quals s'havia d'encarregar abans la democràcia, ara cauen en mans d'aquestes institucions i ens trobem que la tecnocràcia està molt més present del que sembla. Fins i tot trobem la tecnocràcia en algunes situacions de transició cap a un nou estat o un de reformat, com veurem més endavant en els casos reals que s'esmentaran.

1.2. Sorgiment històric del concepte

Cal dir que les idees tecnocràtiques, tot i no ser conegudes amb aquest mateix nom, ja les trobem des dels principis de la civilització humana amb sistemes molt semblants: els antics consells de savis presents en moltes cultures antigues, els quals ho sabien "tot" per a governar, es podrien comparar als tecnòcrates, junt amb el concepte d'aristòcrates, ja que la paraula original en grec tindria un significat més o menys semblant a "el govern dels millors" i encara es podrien nombrar molt més exemples d'on ja antigament es parlava del govern més òptim.

Aquest concepte també és present en la filosofia antiga, i en podem trobar un referent a *la República* de Plató. Segons la seva idea del bé, el savi era qui estava més ben preparat per a dur a terme la justícia i guiar a la gent cap al bé comú, perquè tenia els coneixements i sabia què s'havia de fer perquè tothom en sortís beneficiat, per tant ell havia de ser el rei. Una altra característica semblant és que parla de detectar les qualitats bones de cada persona i fer que cadascú s'encarregui exclusivament d'aquell àmbit en el qual treballa millor per al major benefici de tothom. Aquí podem trobar també un debat antic entre democràcia i tecnocràcia, ja que mentre Plató ens parla de la figura d'aquest rei filòsof, el seu deixeble Aristòtil defensa que l'home més savi mai sabrà més que una multitud d'homes. Per tant, tot i no tenir una paraula com a tal per a la tecnocràcia, el concepte d'aquesta ja té la seva antiguitat i, per això mateix, també trobem anys més tard autors retornant a aquestes idees platòniques.

El concepte en ell mateix, però, sorgeix de Saint-Simon a principis del segle XIX, gràcies als nous ideals de la Il·lustració basats sobretot en la confiança en la ciència. Aquest filòsof va unir-se a la revolució francesa i va viure en ple desenvolupament

---

² Van Reybrouck, pg. 34-35.

de la revolució industrial. Ell va considerar que, en aquesta època de canvi, no tan sols era suficient una revolució política per a un ordre més just, sinó també una revolució econòmica. Una de les seves propostes va ser que, veient que la burocràcia era incapaç de resoldre els problemes de manera correcta, el govern s'hauria de deixar en mans d'uns científics els quals apliquessin el mètode científic per a solucionar els problemes polítics i afirmava la necessitat de substituir el govern dels homes per l'administració de les coses.³ En el diari *L'organisateur* va dir "Si França perdés els seus principals físics, químics, banquers, negociants, agricultors, ferreters, etcétera, seria un cos sense ànima; en canvi, si perdés a tots els homes considerats els més importants de l'Estat, el fet no reportaria cap més pena que la sentimental"⁴. Per a ell, la noblesa, el clergat i el poder judicial eren classes que havien de ser substituïdes per la classe industrial.

Les seves idees van ser conegudes com el saint-simonisme i s'acostumen a considerar unes precursors del socialisme utòpic i del materialisme de Karl Marx, tot i que hi manté certa distància, ja que considerava la propietat privada com a vàlida sempre i quan aquesta tingués relació amb la capacitat de cada individu, i proposava canviar al clero pels científics per tal que la religió guiés a les classes més baixes. Aquesta ideologia, que també s'oposava a l'herència i a la guerra, va tenir seguidors durant uns quants anys abans de caure en l'oblit. La idea no va morir completament ja que, durant un temps, comunisme i tecnocràcia van estar vinculats: es parlava que, en una societat on la dictadura del proletariat havia triomfat, els tècnics eren els qui s'havien d'encarregar del bon funcionament de l'administració per al bé de tots. La seva idea era que, com la ciència ho pot conèixer tot, la tècnica ho pot fer tot. La societat és un problema tècnic com qualsevol altre.⁵

Idees semblants a les de Saint-Simon també proliferaven en altres llocs. Als Estats Units, John Adams i James Madison principalment, però també la resta de pares fundadors dels Estats Units, van defensar que "El fi de tota Constitució política és, o hauria de ser, primerament aconseguir com a governants els homes que posseeixen més saviesa per a discernir i més virtut per a procurar el bé públic".⁶ La seva idea era que el governant hauria de tenir trets característics que el separessin del poble i el fessin la millor opció i, gràcies a les eleccions, aquest pujaria al govern legítimament. Aquest concepte també era aristocràtic a causa del mètode de reclutament de candidats: tot el món pot votar, però la selecció prèvia ja s'ha fet a favor de l'elit.⁷

El concepte va tornar a guanyar força anys més tard als Estats Units gràcies a Howard Scott que l'any 1919, junt amb altres científics i enginyers, va crear "l'aliança tècnica", que va durar poc temps però va establir les bases del futur moviment tecnocràtic, el qual més tard va servir com a fonament per a crear l'organització

---

³ Todorov Tzvetan, *Los enemigos íntimos de la democracia*, pg. 87.

⁴ Saint-Simon, *L'Organisateur*, pg. 21.

⁵ Tzvetan, pg. 83.

⁶ James Madison, *Federalist Paper no. 57*, 384--85.

⁷ Van Reybrouck, pg. 101.

Technocracy Inc. l'any 1933. El principi d'aquesta organització consistia en l'abolició dels diners, ja que es considerava que el sistema capitalista era el causant de l'avarícia, la delinqüència i la misèria i que, en el seu lloc, s'havien de fer servir certificats energètics, de manera que el cost de cada producte seria igual al de l'energia que havia costat produir-lo. Creien que, si es repartia a tothom els mateixos certificats i cobrien les seves necessitats, tots els problemes relacionats amb els diners desapareixerien.

Aquesta proposta inicial, d'una repartició equitativa, va portar a que es comparessin les idees d'aquesta organització amb el comunisme, tot i que els membres de l'organització mateixos insistien en el fet que eren totalment apolítics. Aquesta organització ja postulava que la tecnologia havia de treballar per a les persones i no al revés, i que els serveis havien d'estar gestionats per especialistes. Fins i tot van arribar a proposar el "Tecnat d'Amèrica del Nord" com a un estat que inclouria a diversos països i que, segons els seus estudis, contindria tot allò necessari per a que es pogués dur a terme aquest sistema. Cal dir que sempre donaven per descomptat que els líders d'aquesta organització serien benvolents i sense interessos personals.

Aquesta idea va decaure un cop arribat el "New Deal" als anys 40, quan l'economia es va estabilitzar i la gent ja va allunyar-se d'aquestes ideologies que havien sorgit en temps de crisi i va tornar a confiar en la democràcia. L'organització Technocracy Inc. continua existint avui en dia, però ja no s'apropa gens al mig milió de membres que va tenir en un passat.⁸ Al Canadà, un moviment semblant també va proliferar durant un temps contemporani al dels Estats Units, però després de la segona guerra mundial també va caure en l'oblit. Tot i que ja no trobem grans moviments tecnocràtics rellevants en la actualitat que defensin aquest sistema (de fet, aquest és l'únic que va arribar a ser d'una mida considerable), cal dir que, amb l'arribada de l'estat del benestar no molt més tard, es pot considerar que almenys en les classes polítiques una certa ideologia tecnocràtica es va implementar: en aquella època l'objectiu era millorar els serveis públics i socials, que es veien com utilitats indispensables que s'havien de millorar sense importar la ideologia del partit governant i, molts cops, es tenia la idea que calia votar cada quatre anys i després deixar al govern fer aquestes millores lliurement⁹, fets que es poden comparar amb una tecnocràcia on es deixa actuar al experts amb la confiança que ho faran tot bé. El debat sobre les tecnocràcies, de fet, ha continuat en la zona més professional tot i no ser el tema principal del que es tracta en alguns llibres, com ja veiem en Wildavsky amb el seu llibre *Speaking truth to power* i en Lindblom en la seva obra *The intelligence of democracy*. El primer optava per un sistema més tecnocràtic (preguntar als experts quan hi ha dubte) i el segon optava per més diàleg (intercanvi d'arguments per a trobar una solució).

---

⁸ Paula Rosas, *Qué fue el Movimiento Tecnocrático que quiso reemplazar a los políticos por ingenieros (y qué queda de él hoy)*

⁹ De l'entrevista realitzada a Quim Brugué, doctor en ciència política. Veure annex 1.

A Espanya també va haver-hi un període més o menys tecnocràtic durant la dictadura franquista, quan es va utilitzar els tecnòcrates de l'Opus Dei per a millorar l'economia espanyola i poder sortir de l'autarquia. És per això mateix que algunes persones d'aquí encara associen el sistema tecnocràtic amb aquest període dictatorial. Fins i tot a nivell de Catalunya també es va fer una petita aproximació cap a la tecnocràcia amb "el govern dels millors" del president Artur Mas al 2010, el qual va posar al capdavant de les conselleries persones especialitzades en la matèria corresponent, fins i tot incloent-ne algunes de partits rivals amb l'objectiu de fer front a la crisi econòmica i així donar una sensació de seguretat a la població.

I, encara posteriorment a l'estat del benestar, aquestes idees han seguit presents en la política ja sigui de manera indirecta o no. Tot i que avui en dia resulta un concepte molt desconegut per a la gran majoria, no podem dir que la tecnocràcia sigui un fet del passat. Com ja hem dit, la tecnocràcia es troba amagada en major o menor presència en diversos llocs i, recentment hem tingut governs amb idees tecnocràtiques, fins i tot regits exclusivament per tecnòcrates, els quals és important considerar. A més, no hem d'oblidar tampoc l'exemple més recent amb el qual s'ha trobat tot el món i és la gestió de la pandèmia de covid-19, on es va confiar principalment en allò que els metges recomanaven que calia fer per a frenar el virus, i va implicar en gran mesura que ells prenguessin decisions importants sobre el tema. Com en el cas de la pandèmia es va tractar sobretot d'un assessorament per part dels metges i no de tecnòcrates que formessin part del govern directament (exceptuant el cas del govern de Mario Draghi a Itàlia), no hi entrarem en detall.

En el següent apartat, ens fixarem en els exemples de tecnocràcia més recents i propers que hi ha respecte al nostre país, la majoria d'ells succeïts en aquest darrer segle o a finals de l'anterior.

2. APLICACIONS REALS D'UNA TECNOCRÀCIA

La tecnocràcia, coneguda com el govern dels científics, sí que es pot dir que s'hagi aplicat en algun moment. Tot i que els casos que es mencionaran ara són tan sols alguns exemples, són probablement els més rellevants respecte a Espanya, tant per la proximitat dels països com per la seva relativa novetat. Veurem, primer de tot, el govern tecnocràtic que es va imposar a Grècia per tal que complís les mesures exigides per la Unió Europea, juntament amb l'exemple més recent de tecnocràcia que va ser escollit i que posteriorment va revalidar el seu mandat. Després, un govern que va ser elegit en els temps recents i que es va batejar com la revolució salinista, on un tecnòcrata va dur a terme una gran quantitat de reformes a Mèxic amb un impacte encara present en la política del país. I, per últim, veurem els quatre períodes de tecnocràcia a Itàlia, cadascun amb resultats diferents.

2.1. La imposició d'un govern tecnocràtic a Grècia

Grècia ha tingut tres governs tecnocràtics: els dos primers liderats per tecnòcrates i l'altre per un primer ministre que va nomenar-ne diversos per als seus ministeris. Però el que ha tingut més importància i conseqüències per a Grècia i el més conegut ha estat el primer, el govern de Lucas Papademos, per això aprofundirem més en aquest en concret. Per a situar-nos en el temps, ens trobem a la crisi de l'any 2011. Tot i que causa problemes a tota la Unió Europea, els països que es veuen més afectats per aquesta són Irlanda, Portugal, Espanya, Itàlia, i, especialment, Grècia per una política financera molt dèbil. En aquells temps, es va començar a dubtar sobre si haver-se incorporat a la zona euro realment havia estat bo per al país. Amb una situació que cada vegada anava a pitjor i que amenaçava en deixar el país en fallida, la UE va començar a pressionar al govern d'Atenes per a que aplicés mesures d'austeritat a canvi d'enviar paquets d'ajuda. Aquestes mesures es van començar a dur a terme per al primer paquet d'ajudes, però van ser insuficients, i l'economia grega va continuar estancada. Amb la visió que es necessitaria un segon paquet d'ajudes, la UE va continuar demanant que s'apliquessin més mesures i va pactar amb el primer ministre grec Giorgios Papandreu perdonar un 50% del deute del país a canvi que es comencessin a aplicar majors mesures d'austeritat. Papandreu va afegir que primer s'hauria de sotmetre a un referèndum per decidir si s'aplicava el pacte o no.

Però la troika (formada pel Banc Central Europeu, la Comissió Europea i l'FMI) trobava que no hi havia temps i, llavors, va canviar d'estratègia: va proposar posar com a primer ministre a Lucas Papademos i que ell s'encarregués de dur a terme les mesures necessàries. Finalment, amb la pressió que es va exercir per tal que s'apliquessin les mesures, Papandreu va dimitir i va deixar el camí lliure per a que Papademos pugés al govern l'11 de novembre de 2011. Ell va organitzar un govern de coalició on mantenia la majoria de ministeris per al partit de Papandreu i el

Moviment Socialista Panhel·lènic (PASOK), dos per als conservadors de Nova Democràcia (ND) i un per al partit d'extrema dreta Concentració Popular Ortodoxa (LAOS), amb l'objectiu de servir com a govern de transició per a aplicar les mesures demandades per la UE i, posteriorment, convocar eleccions a principis de l'any següent. Els comunistes de KKE i la coalició d'esquerra Syriza van demanar des d'aquell instant fer un front popular contra el que ells van anomenar com a "coalició negra".

Aquí és quan les mesures d'austeritat es van començar a emprendre amb més força: es van fer privatitzacions, es va buscar retallar el nombre de funcionaris un 30% i es va reduir el salari mínim en un 22%, a més d'altres retallades importants. Poc abans de ser votades al febrer del 2012, l'extrema dreta va negar-se a donar suport a aquestes mesures, perquè afirmava que es tractava d'una humiliació per al poble grec exercida per Alemanya. Tot i així, a causa que ND i PASOK tenien majoria en el parlament, aquestes retallades van ser acceptades, però amb baixes per ambdós partits, ja que van haver de destituir 43 diputats i van veure dimitir diversos dels seus ministres pel seu desacord amb les mesures imposades.

Un cop aplicades aquestes mesures, el govern no va fer molt més fins que van arribar les eleccions anticipades del 6 de maig de 2012. Al requerir una segona volta, en el període d'entremig es va investir primer ministre a Panagiotis Pikramenos, que també va formar un govern tecnocràtic, tot i que es va tractar bàsicament d'un govern provisional sense cap decisió important.

Cal esmentar les conseqüències que va tenir el primer govern tecnocràtic al resultat d'aquestes eleccions i els canvis que va implicar en el país: primer de tot, el bipartidisme de ND i PASOK es va trencar per primer cop en la història de Grècia, amb aquest últim quedant en tercera posició per darrere de Syriza. La raó era bastant senzilla: el PASOK era el partit que s'havia vist obligat a renunciar per deixar pas a Papademos i, a més a més, havia estat part de la coalició tecnocràtica; per tant, va rebre el cop més dur de tots els partits, fins al punt que avui en dia ha passat a ser un partit secundari.

Per l'altra banda, va implicar la pujada de Syriza, que a l'haver estat a l'oposició havia sortit beneficiada i va assolir la segona posició; així, d'alguna manera, va passar a ocupar l'antic lloc del PASOK. Per últim, va implicar també la pujada de l'extrema dreta, on LAOS va ser reemplaçat per l'entrada de l'Alba Daurada al parlament, un partit obertament neonazi, la qual cosa mostra clarament de quina manera tota aquesta situació havia portat als grecs a tendir cap als extremismes. Les tendències polítiques que dominaven a Grècia van canviar radicalment.

El panorama post-electoral també va ser complicat: Syriza apostava per rebutjar l'euro i tornar al dracma, cosa que creien que podria donar al país una oportunitat de recuperar-se de la crisi amb menys austeritat, però al final ND i PASOK van recórrer

a una coalició electoral proeuropea junt amb DIMAR¹⁰, la qual tenia com a principal objectiu fer canvis al pacte del segon paquet d'ajudes, per tal d'aconseguir més ajudes per a Grècia. Finalment aquestes es van aconseguir, però no sense dificultats (es va aprovar al parlament per 153 de 300 diputats) ni dimissions, a causa de les mesures d'austeritat que es van haver de tornar a aplicar. Ara bé, aquests nous canvis van ser més beneficiosos per al país comparat amb el pacte inicial i van permetre que, almenys per al final d'aquell any, hi hagués una esperança de recuperació econòmica a llarg termini, a més de la desaparició al país de la idea de sortir de la UE. Potser, fins i tot, es podria haver aconseguit un pacte millor: representants de la *troika* d'aquella època han admès posteriorment que van forçar més mesures d'austeritat que les que Grècia requeria per a recuperar-se.

Després, ja passat el tercer rescat i amb la consideració que Grècia ja havia superat la seva crisi (tot i que amb vigilància de prop), va tornar a sorgir un govern amb característiques tecnocràtiques amb Kyriakos Mitsotakis, de ND, el 2019. Ell ja tenia experiència política, però el que va ser veritablement tecnocràtic va ser els ministres que va nomenar, on tots eren experts de cadascun dels àmbits. Entre ells, però, hi va destacar una figura molt controvertida: Adonis Georgiadis, antic militant de LAOS, que havia estat absorbit per ND i que ara passava a ser ministre de desenvolupament i vicepresident. Aquest polític en un passat havia admès ser neonazi, i fins i tot havia publicat llibres al respecte. Tot i així, els objectius d'aquest govern eren relativament senzills: reduir els impostos per a millorar la qualitat de vida dels grecs, que en aquell moment es trobaven amb uns preus molt elevats en tots els productes, i lluitar contra els casos de corrupció que s'havien denunciat en un passat.

Durant la realització d'aquest treball, ja ha acabat el mandat de Mitsotakis, però recentment ha acabat sent escollit per segon cop. Ara bé, cal dir que no ha estat sense problemes: una de les promeses electorals de Mitsotakis va ser millorar la seguretat dels grecs i, com va mostrar una accident de tren el 28 de febrer, les mesures que s'han implementat són escasses, i s'ha realitzat poca inversió per a recuperar el bon funcionament tant del transport públic (després de les mesures d'austeritat) com d'altres infraestructures públiques que van ser privatitzades en gran quantitat. A més, dins del seu mandat han sorgit possibles casos d'espionatge a rivals polítics, cosa que contradiu el seu discurs inicial de lluitar contra la corrupció. Per a algunes persones, els tecnòcrates han estat ajudant a millorar la imatge del primer ministre davant de tota la població més que no pas aplicar mesures favorables per a la població. Cal dir, però, que en termes econòmics el seu mandat sí que ha estat positiu: Grècia ha passat a ser un dels països amb l'economia més creixent dins de la UE, la seva taxa de persones a l'atur s'ha reduït i les exportacions han tornat a incrementar-se. Tot i que es calcula que a Grècia encara li queda un

---

¹⁰ Traduït com "Esquerra democràtica", va ser un partit de centre-esquerra format pels més moderats de Syriza el juny de 2010, tot i que es va reincorporar a aquest el juny de 2022.

temps per a recuperar-se completament d'aquesta crisi, almenys sembla que pot tenir el camí obert per a fer-ho.

2.2. La revolució salinista a Mèxic

Es coneix com a revolució salinista els canvis que va dur a terme el president mexicà Carlos Salinas durant el sexenni que va governar de 1988 a 1994. En realitat, no és l'únic cas de tecnocràcia del país: el seu predecessor, Miguel de la Madrid, també va tendir cap a la tecnocràcia i des d'aquell moment, aquesta ha tingut una influència en la política mexicana, tot i no trobar-se dins del govern directament, i independentment del partit polític que liderés el país. Però qui probablement sigui més relacionat directament amb la tecnocràcia a Mèxic és Salinas, el qual va fer moltes reformes que afecten encara el Mèxic de l'actualitat, tant en aspectes positius com en negatius.

La figura tecnocràtica que protagonitzà aquest govern, Carlos Salinas de Gortari, era un llicenciat en economia i també havia fet màsters en administració pública i economia política, i fins i tot un doctorat en economia política i govern. Igual com ja ho era tota la seva família, va afiliar-se al PRI¹¹ i les seves grans habilitats van fer que comencés a ser reconegut dins d'aquest partit. Això li va permetre que l'anterior president mexicà, Miguel de la Madrid, l'afavorís amb *el dedazo*¹² i, així, es convertís en candidat per a les següents eleccions al país. En un principi, les possibilitats de guanyar les eleccions semblaven escasses perquè una crisi econòmica, durant la qual la inflació va pujar molt, va debilitar la imatge del PRI i, a més, els altres partits s'havien presentat en dues grans coalicions. Tot i així, Salinas va acabar guanyant les eleccions amb el 50,4% dels vots. Amb 40 anys, era un dels presidents més joves que havia tingut Mèxic.

Tot i que això significava que tenia la majoria absoluta, va suposar un retrocés per al seu partit: des dels inicis del segle XX, el PRI sempre havia guanyat amb una àmplia majoria, suficient per a aprovar reformes constitucionals gràcies al fet que tenia més de dos terços dels vots totals. Aquesta era la primera vegada que no tenien la capacitat de fer-ho sense pactar, cosa que ja va començar a fer més visible la decadència del partit. L'1 de desembre de 1988 és quan arriba definitivament al càrrec i allà promet que durà a terme diverses reformes, com fer més transparent la vida política, fer més legítim el procés electoral, modernitzar el sistema de partits i

---

¹¹ Acrònim de Partit Revolucionari Institucional. Aquest va néixer el març de 1929 per a assegurar que la situació a Mèxic comencés a pacificar-se després de la revolució mexicana i va ser el partit hegemònic del país durant quasi tot el segle XX. Tot i que va començar amb una ideologia socialista, més endavant va anar tendint més cap a una ideologia liberal i centrista, sobretot molt relacionada amb la persona que encapçalava el partit en aquell moment.

¹² Es coneix amb aquest nom la pràctica poc democràtica de diversos presidents mexicans de ser ells els qui nomenaven per la seva pròpia decisió el següent candidat sense consultar-ho a ningú més.

dur a terme diverses reformes econòmiques per a aturar la inflació. Ja des dels inicis, es va considerar que la forma d'actuar de Salinas era allunyada de la política i la ideologia, i semblava més aviat estar centrada en l'economia i en la tecnocràcia, amb l'ús d'un llenguatge tècnic i sense cap accent populista. Ell es va situar més cap al centre en un inici però, per a les reformes que va fer a la constitució mexicana, va aliar-se amb el PAN¹³, un partit de dretes, el qual va fer tendir algunes polítiques del govern cap a la seva banda.

Durant el seu sexenni de govern, va fer molts canvis a tot l'estat mexicà. Centrant-nos en l'àmbit econòmic, va ser capaç d'acabar amb la inflació i, al mateix temps, va aconseguir atraure una gran quantitat de capital estranger que, segons ell, crearia milers de llocs de treball. A més, va aconseguir que Mèxic pogués unir-se al Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord (TLCAN)¹⁴, que va entrar en vigor dos anys després de ser signat el 1994, i gràcies al qual es va obtenir l'eliminació dels aranzels comercials. A més d'això, va subscriure tractats de lliure comerç amb diversos països llatinoamericans i va aconseguir l'ingrés a la Cooperació Econòmica Àsia-Pacífic (APEC)¹⁵, així com a l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics (OCDE)¹⁶, la qual cosa va ajudar Mèxic a projectar una imatge de país del primer món.

Per l'altra banda, també va comportar aspectes negatius: es va fer una gran privatització de les empreses de l'estat (el 90%), cosa que va afectar les classes més pobres i que, com a conseqüència, va obligar al govern a posar en marxa el Programa Nacional de Solidaritat, el qual havia de compensar les privatitzacions donant ajudes als ciutadans, però que van ser insuficients per a millorar la qualitat de vida de la major part dels mexicans. Hi havia altres problemes greus, com les empreses que arribaven cercant mà d'obra barata, així com una dependència del dòlar americà i de la borsa, que era on la major part del capital era invertit, la qual cosa tenia el risc de debilitar l'estat en qualsevol moment. A més, es considera que va realitzar una contrareforma agrària, ja que va cancel·lar el programa de distribució de terres¹⁷.

---

¹³ Partit principal de dreta a Mèxic. Fundat l'any 1939, ha estat durant la major part del seu temps l'oposició més forta a l'estat, tot i que els anys 2000 i 2006 va aconseguir guanyar les eleccions després de la davallada del PRI.

¹⁴ Tot i que en un inici aquest tractat tan sols incloïa Estats Units i Canadà, gràcies a les negociacions, Mèxic també s'hi va poder incorporar per a un major lliure comerç entre els estats d'Amèrica del nord. En l'actualitat hi ha vigent el T-MEC (Tractat entre Mèxic, Estats Units i Canadà), que és simplement una reedició d'aquest tractat.

¹⁵ Formada per 21 països amb costa a l'oceà pacífic, la seva activitat consisteix en una reunió anual de diversos països de la regió per a tractar temes econòmics i comercials. La seva canvia cada any entre els membres de l'organització i no té cap tractat oficial.

¹⁶ Fundada en un inici per ajudar a la reconstrucció d'Europa després de la segona guerra mundial, és una organització internacional formada per països desenvolupats, la qual discuteix sobre els reptes que creen els canvis econòmics i la manera d'afrontar-los conjuntament.

¹⁷ Aquest programa va començar durant el mandat de Lázaro Cárdenas (1934-1940), amb l'objectiu de redistribuir les terres de l'estat entre la població agrícola més pobre. Tot i que en acabar la seva presidència, aquest programa va continuar aplicant-se encara que d'una manera molt vaga, Salinas el va acabar oficialment i va deixar les terres de l'estat en mans del lliure comerç.

En l'àmbit polític, va fer reformes i polítiques que van encarregar-se de democratitzar el país i de lluitar contra els antics cacics i màfies (destituïa amb freqüència membres del seu partit sospitosos de participar en aquestes), cosa que va fer-lo molt popular a l'inici del seu mandat. Per garantir que no hi hagués frau electoral, es va aprovar el nou Codi Federal d'Institucions i Procediments Electorals (COFIPE), que va suposar la creació de l'Institut Federal Electoral (IFE) i el Tribunal Federal Electoral (TFE), i tots dos òrgans van demostrar ser eficaços en les següents eleccions, ja que no es va produir cap irregularitat electoral. Fins i tot va arribar a afavorir a l'oposició: es va limitar el màxim d'escons que un partit podia obtenir al 65% per tal d'obligar a fer pactes per a poder realitzar reformes constitucionals, i es va duplicar el nombre de senadors fins a 128, amb un quart d'aquests assignats al primer partit minoritari de cada estat. Ara bé, per a les eleccions de 1994 Salinas va continuar amb la tradició de *el dedazo*, nomenant a Luís Donaldo Colosio el seu successor.

Ara bé, els seus problemes més grans es comencen a notar a partir de la segona meitat del seu mandat: tot i la intensificació de la lluita contra les màfies, això va causar un ressorgiment dels conflictes interns, amb la tornada dels magnicidis dins de la política mexicana i l'aparició l'1 de gener de 1994 de la primera revolta de l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) en protesta per l'entrada en funcionament del TLCAN, el qual tot i que permetia un comerç més fàcil amb els Estats Units, no havia garantit la protecció del comerç local ni beneficis per a la població més pobra del país. Salinas, al veure que intentar acabar amb aquest aixecament amb les armes podia tenir conseqüències greus, va pactar la pau amb ells a través d'un seguit de millores per a l'estat de Chiapas, que era l'origen d'aquesta guerrilla i un dels estats més pobres del país.

Però va ser durant l'any electoral quan el seu govern va demostrar més les seves debilitats: amb l'assassinat de Colosio per un agent desconegut, el nou candidat del PRI va passar a ser Ernesto Zedillo Ponce de León, un altre tecnòcrata que havia crescut en el govern de Salinas. Per si no fos poc, a l'acabar el seu mandat, una crisi econòmica greu va afectar el país ja que, com s'esperava, la dependència estrangera i de la borsa era una estratègia molt arriscada, cosa que va ocasionar la seva sortida del govern amb poca popularitat, i amb el seu propi partit i autonomenat successor fent discursos en els quals s'allunyaven d'ell i el culpaven de la crisi del país.

Com veiem, el seu mandat va quedar en dos extrems: per una banda, va fer reformes bastant positives en unir-se a diversos tractats de lliure comerç per a poder garantir més oportunitats en altres mercats, i també de caràcter certament tecnocràtic al no tenir por d'afavorir l'oposició, tot i que podia suposar-li perdre vots. Però, per l'altra, també va fer reformes força impopulars, les quals van acabar creant problemes a Mèxic a llarg termini, com la dependència del capital estranger, sense poder implementar mesures que com a contrapartida beneficiessin la població. Per això mateix, avui en dia, Salinas és considerat un personatge negatiu per aquesta part tecnocràtica: per la seva poca comunicació amb la població, i la confiança en

què el seu equip de tècnics podria dur a terme totes les reformes en benefici del país, sense pensar en la classe mitjana i la gent més pobre.

2.3. Els diversos governs tecnocràtics a Itàlia

El cas d'Itàlia és potser l'exemple més conegut de tecnocràcia, almenys dins del poc coneixement general que hi ha d'aquesta forma de govern. A Itàlia, aquest sistema s'ha utilitzat fins a 4 cops (de 1993 a 1994; de 1995 a 1996; de 2011 a 2013; i de 2021 a 2022) com una mesura de precaució per a mantenir l'estabilitat del govern en èpoques de crisi polítiques o econòmiques. Amb un país que, a dades de 2021, ha tingut 67 governs en els últims 70 anys, és un mètode que s'ha utilitzat per a intentar evitar que les legislatures fossin efímeres en diverses crisis que ha sofert el país. Veiem cas per cas.

2.3.1 Ciampi, reformador davant la corrupció

Carlo Azeglio Ciampi va ser el primer tecnòcrata en accedir a primer ministre d'Itàlia, i també va ser el primer en accedir al càrrec de primer ministre sense estar afiliat a cap partit. La seva pujada al poder es va dur a terme per una dura crisi a Itàlia: la revelació de "Mans Netes", un procés judicial on es va destapar una gran quantitat de casos de corrupció en el qual estaven implicats la major part dels partits del parlament italià; a causa de la inestabilitat política que va provocar, el primer ministre Giuliano Amato es va veure obligat a dimitir. Amb aquesta situació tan complexa, Luigi Scalfaro, el president de la República en el moment, va decidir el 26 d'abril de 1993 confiar-li el càrrec de primer ministre a Ciampi sense consultar als altres partits. Ell era un doble graduat en dret i lletres i, més endavant, també havia ascendit fins al més alt càrrec al banc d'Itàlia. Tot i que semblava simpatitzar amb algun partit, es va considerar que la seva independència de la política seria d'ajuda a l'hora de formar un govern estable.

Per a poder governar, va crear una gran coalició i va formar comissions per a cadascun dels partits participants en aquesta: la democràcia cristiana, el partit socialista, el partit demòcrata d'esquerra, el partit socialista democràtic, el partit liberal, el partit republicà i la federació dels verds. Un cop assegurats els seus suports, va començar a dur a terme diverses reformes que van suposar la transició de la primera a la segona república: es va reformar la llei electoral, es va garantir la independència judicial, es van aprovar uns pressupostos més austers i les finances públiques es van endurir. El seu govern va ser atacat des de molts bàndols: a més del cas "Mans netes", es produïen atemptats terroristes regularment, es va parlar

d'una possible conspiració militar i l'oposició parlamentària (la Lliga Nord¹⁸ i el partit Refundació comunista¹⁹) l'atacava amb força.

Tot i les dificultats, el govern de Ciampi va aconseguir dur a terme les reformes exitosament i, un cop acabades les reformes el 13 de gener de 1994, va dimitir per a indicar que ja s'havia aconseguit la transició cap a la segona república italiana. L'11 de maig del mateix any, el govern italià va continuar amb Silvio Berlusconi. Cal dir que aquesta no va ser la seva única estada al parlament italià: més endavant va liderar diversos ministeris en diferents governs mantenint-se independent de tots els partits. A més, més tard va pujar al càrrec de president de la república d'Itàlia i va estar-hi des del 1999 al 2006. La seva estada al govern es recorda per part dels italians de manera molt positiva per ser, junt amb el primer ministre italià, una persona aliena als problemes polítics de l'època.

2.3.2 Dini, sense polítics

El següent cas de tecnocràcia que trobem a Itàlia és tan sols un any després amb Lamberto Dini. El govern de Silvio Berlusconi cau poc després de les eleccions per falta de suport i el seu objectiu era convocar eleccions immediatament, ja que semblava que podria obtenir uns resultats molts millors. Els conflictes amb Luigi Scalfaro, però, fan que aquest prefereixi encarregar-li un nou govern a Lamberto Dini el 17 de gener del 1995, el ministre d'hisenda del govern anterior, i que aquest s'encarregués de posar-hi tan sols figures independents i tècniques. Aquest nou govern va tenir suport per part dels diversos partits per raons molts diferents per a cadascú: alguns donaven suport si aquest tenia una durada curta, altres volien evitar les eleccions ja que les enquestes no els afavorien i uns altres volien que el panorama polític de l'època es relaxés. Cal afegir, també, que Dini havia estat ocupant diversos càrrecs administratius (membre del comitè executiu de l'FMI, vicepresident del grup dels deu, governador per a Itàlia de l'FMI, etc.) i que abans de pujar al seu anterior càrrec era director del banc d'Itàlia.

Les seves reformes van reduir les despeses públiques (com ja va estar fent anteriorment dins del govern de Berlusconi), es van aplicar retallades a les pensions i, un cop es van aprovar al mes de gener els pressupostos per a l'any 1996 i ja amb dificultats per a mantenir-se al govern, va dimitir i es van tornar a convocar eleccions. En aquestes, Dini va fundar un partit anomenat Renovació Italiana, de caràcter centrista i liberal, dins de la coalició l'Olivera²⁰, però tan sols va aconseguir el 4,3% dels vots. Romano Prodi, guanyador de les eleccions i líder de la coalició, va oferir-li

---

¹⁸ Fundat en 1991 per Umberto Bossi i de tendència ultradretana i populista, va sorgir de la unió de diversos partits del nord d'Itàlia que buscaven aconseguir la independència per a les seves respectives regions. En l'actualitat, està liderat per Matteo Salvini i es diu la Lliga.

¹⁹ Després de la dissolució del Partit Comunista d'Itàlia l'any 1991, aquest partit va sorgir com l'intent de mantenir una força comunista potent a Itàlia.

²⁰ Coalició que es va formar el mateix any de les eleccions i que agrupava diversos partits d'esquerra, però que més endavant va acabar sent quasi completament substituïda per una altra coalició, anomenada la Unió. L'any 2007 va desaparèixer l'Olivera i l'any següent la Unió, i actualment han quedat reemplaçades pel Partit Democràtic.

el ministeri d'afers exteriors, càrrec que va exercir fins al 2001. Un any més tard, el partit de Dini es va integrar dins d'un altre i, al 2007, Lamberto Dini va deixar la política.

2.3.3 Monti, escollit contra la crisi econòmica

Més tard, va arribar el període de Mario Monti, contemporani a la situació crítica de Grècia, perquè Itàlia també es veia molt afectada per la crisi de l'euro. Silvio Berlusconi, incapaç de mantenir el govern amb la pressió tant per part de la població com per part de la unió europea per a que s'apliquessin reformes econòmiques, va obrir el camí per a que Monti s'encarregués de portar a terme les reformes necessàries. Per a Von Roebuck, Mario Monti va ser millor gestor de l'interès públic del que mai podria haver arribat a ser Silvio Berlusconi.²¹

Hi havia moltes esperances d'èxit al seu govern, ja que la seva reputació com a catedràtic d'economia era molt alta: quan va començar a fer treballs acadèmics relacionats amb política financera, el governador del banc d'Itàlia Luigi Bocconi es va adonar del seu talent i ja va introduir-lo al cercle del poder financer italià. En realitat, tampoc era la seva primera vegada al parlament italià: durant el primer mandat de Berlusconi el 1994 va ser nomenat per portar la comissaria de mercat interior, serveis financers i integració financiera, duanes i assumptes fiscals, tot i que va renunciar el 1999 a l'haver-hi escàndols de corrupció al govern. Llavors, va passar a treballar per la unió europea, i es va tornar una persona molt coneguda per lluitar contra monopolis d'empreses i per imposar multes a algunes que havien incomplert la normativa europea, i era reclamat a molts llocs per intervenir en l'àmbit econòmic.

Per a situar-nos, el govern del seu predecessor, Silvio Berlusconi es trobava en un molt mal estat, amb diversos escàndols de corrupció i amb força impopularitat per les diverses mesures que va haver de prendre, com ara incrementar l'edat de jubilació o la congelació de les pensions més altes. Incapaç de mantenir-se més temps al govern, va dimitir. Com a única manera d'afrontar aquesta crisi, es va buscar una persona que donés confiança tant a fora com a dins del país. Així doncs, Giorgio Napolitano, president de la República Italiana en aquell temps, va encarregar a Mario Monti la formació d'un nou govern el 13 de novembre de 2011. Ell va acceptar i poc després va formar un govern fet exclusivament per tècnics i que després es va recolzar en una gran coalició. El ministeri d'afers exteriors li va atorgar a Giulio Terzi di Sant'Agata, ambaixador als estats units, i el de defensa a l'almirall Giampaolo Di Paola; interior va quedar en mans d'Anna Maria Cancellieri. L'objectiu principal de Monti era aplicar les reformes que s'exigien per part de la Unió Europea i sostenir la legislatura fins a les següents eleccions.

Amb la intervenció de Monti, es van començar a prendre diverses mesures impopulars per fer front a la crisi: es van fer retallades, es van apujar els impostos i es va buscar un millor control del frau fiscal i la desregulació administrativa. Monti

---

²¹ David Van Reybrouck, *Contra las elecciones: Cómo salvar la democracia*, pg. 35.

també va intentar pactar amb els sindicats alguns canvis a les pensions. Això va fer que a poc a poc es convertís en un personatge menys popular, i que cada cop els partits dubtessin més en mantenir-li el seu suport. Tot i així, va ser capaç d'aprovar els pressupostos per a l'any 2013 i, poc després, al desembre de 2012, va anunciar la seva dimissió, la qual es va produir tan sols uns mesos abans del final de la legislatura. Per a la Unió Europea, la seva dimissió va ser un cop dur, ja que confiaven en ell per salvar el país de la crisi.

Les eleccions es van celebrar al febrer amb l'esperança que sorgís un govern fort que aconseguís fer sortir Itàlia de la recessió. Aquestes van ser guanyades pel partit democràtic encapçalat per Enrico Letta. Monti havia provat sort també en aquestes eleccions: va fundar el partit polític Opció Cívica, de centre, per a intentar continuar amb les seves mesures, però tan sols va aconseguir un 10% dels vots. Quedava clar que la gent ja no confiava tant en ell com ho feia al principi del seu mandat, cosa que va fer que acabés quedant com un personatge del qual en l'actualitat no es parla molt per la impopularitat amb la qual va acabar.

2.3.4 Draghi, fent front a la pandèmia

Per últim, Mario Draghi va ser escollit per fer front a la pandèmia. Popularment va ser conegut pel seu sobrenom "Super Mario" i per la seva frase "Whatever it takes" la qual va utilitzar per a salvar a l'euro en la crisi del 2012 i el va fer famós en el món del mercat financer. Com Mario Monti, aquesta és tan sols una de les seves proeses: com a reconegut banquer, va ser vicepresident de Goldman Sachs de 2002 a 2005, i havia estat president del Banc Central Europeu (BCE) des de 2011 fins a 2019. Amb una reputació generalment tan positiva, va prendre el lloc de Giuseppe Conte com a primer ministre italià el 13 de febrer de 2021 i va rebre el suport de tot el parlament italià excepte el d'un partit: Fratelli d'Itàlia, encapçalat per Georgia Meloni.

Per a la gestió de la pandèmia també es van buscar experts en els diversos ministeris; per a la comissió extraordinària de la gestió de la pandèmia es va escollir a una figura sorprenent: Francesco Figliuolo, conegut per haver lluitat a Afganistan i per ser considerat el millor en termes de logística dins del mateix exèrcit italià. Va ser una gran contraposició a Domenico Arcuri, què ocupava el càrrec abans d'ell, ja que en poc temps va ser capaç d'activar la campanya de vacunació amb una gran eficàcia gràcies a l'ajuda dels militars i es va plantejar que, si arribaven les vacunes suficients, cap a la tardor de 2021 es podria vacunar tot el país.

El seu govern va ser capaç de gestionar la pandèmia de forma bastant exitosa, i fins i tot quan va acabar aquesta, va continuar fent front als problemes que van sorgir amb la invasió russa d'Ucraïna i amb la inflació. Per part dels italians, en general hi havia satisfacció amb les gestions que havia estat fent i a l'exterior també tenia una bona imatge. Tot i sent conscient d'això, però, va dimitir el 14 de juliol quan el Moviment 5 estrelles, membre d'aquesta gran coalició, no va votar a favor d'un paquet d'ajudes. Aquestes es van poder aprovar igualment, ja que continuava

comptant amb el suport d'una majoria parlamentària, però Draghi tan sols volia continuar si tota la coalició seguia donant-li suport. Sergio Mattarella, el president de la República, no li va permetre la dimissió sense que intentés reunir la coalició un altre cop. Ara, però, ja era massa tard: amb unes eleccions a la vista no molt llunyanes, cada membre de la coalició va començar a defensar interessos diferents i alguns fins i tot van començar a desgastar el govern i van fer impossible continuar el mandat de Draghi.

Va ser el 21 de juliol quan va dimitir definitivament, deixant un sentiment de tristor en molts italians els quals van demanar-li que continués al poder. Un sentiment compartit també a l'exterior: la borsa de Milà va obrir el dia amb una baixada del 2,29%. Un cop decidit definitivament, ell va continuar en el càrrec fins a les eleccions que es van celebrar el 26 de setembre de 2022 i fins el 22 d'octubre, quan es va proclamar oficialment a Giorgia Meloni com a primera ministra d'Itàlia.

3. PODRÍEM APLICAR AQUEST SISTEMA DE GOVERN EN UNA SOCIETAT COM LA NOSTRA?

3.1. Què n'opinen els polítics actuals

Ja hem vist com en la política actual hi trobem una certa influència tecnocràtica a l'hora de dur a terme algunes polítiques concretes. Per això mateix, l'element principal que hem de tenir en compte a l'hora de valorar la viabilitat d'aplicar principis tecnocràtics a la nostra societat, no són els tecnòcrates en ells mateixos, sinó els polítics, que són els qui poden decidir utilitzar-los en els seus governs. Per tal de poder fer-nos una idea sobre quina visió tenen de les tecnocràcies els polítics actuals del nostre país, vaig preparar una petita enquesta que constava de sis preguntes, les quals podrien donar molta informació sobre quina és l'opinió general que es té sobre aquest sistema des dels diversos partits polítics que conformen l'arc parlamentari. Les preguntes que vaig elaborar van ser aquestes:

1. Què opina sobre aquest sistema?
2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?
3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?
4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?
5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?
6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

Un cop redactades, vaig començar a contactar amb representants polítics que exercien com a diputats, bé en el Parlament de Catalunya o bé en el Congrés dels Diputats o el Senat, i així vaig acabar aconseguint una representació de tots els partits democràtics que trobem actualment al Parlament català²². Un cop feta la recopilació de totes les respostes, podem observar que hi ha partits que hi estan totalment en contra mentre altres ho veuen com una possibilitat raonable. Faré una breu explicació de les respostes a cada pregunta concreta, però per a donar una primera visió general, a grans trets podem dir que els partits considerats de dretes i

---

²² Alguns dels representants polítics han deixat el partit o es troben actualment en un altre respecte al moment en el qual es va dur a terme l'enquesta, a causa de les eleccions generals i municipals de 2023. En el moment de l'enquesta, Ignacio Martín Blanco era portaveu de Ciutadans al Parlament. Laura López, va deixar de ser diputada després de les eleccions generals del 23J. Marta Madrenas continua al partit però ara com a diputada al congrés. Per al treball no es va poder obtenir resposta per part de la CUP.

d'esquerres van presentar opinions contràries en la major part de les respostes. Podeu consultar les respostes íntegres que van donar cadascun dels polítics enquestats en els annexos.

Primer de tot, però, faré una petita introducció sobre els polítics enquestats. Per al partit polític de Ciutadans, vaig rebre la resposta de Ignacio Martín Blanco, portaveu del partit al parlament i llicenciat en periodisme a la Universitat Ramon Llull i en ciències polítiques i de l'administració a la Universitat de Barcelona. Porta al partit des de 2017.

En nom d'Esquerra Republicana, vaig rebre la resposta de Joan Margall. Llicenciat en història a la universitat de Girona i especialitzat en gestió cultural, porta en el món de la política des de 2007 i és diputat al congrés dels diputats en representació del seu partit des de l'any 2018. També va ser alcalde de Torroella de Montgrí entre els anys 2007 i 2009.

Juan Milián Querol va respondre en nom del Partit Popular. Llicenciat en ciències polítiques i de l'administració, va ser diputat al parlament de Catalunya entre els anys 2011 i 2017, i per a les eleccions municipals de 2023 ha tornat a la política com a segon en la llista del partit popular a la ciutat de Barcelona. També, des de 2015 ha sigut vicesecretari d'estudis i programes del partit popular català.

En Comú Podem queda representat al treball per Laura López, llicenciada en ciències polítiques per la Universitat Pompeu Fabra i amb un màster en polítiques públiques i socials; és diputada al congrés dels diputats per Girona des de l'any 2019.

Manel de la Vega va respondre en nom del PSC. Llicenciat en Psicologia i en Psicopedagogia per la UOC, va unir-se al partit per primer cop l'any 2015 al ser regidor a l'ajuntament de Tortosa fins l'any 2020, i l'any 2019 va passar a ser senador. A més, també és el primer Secretari de la Federació del Partit dels Socialistes de Catalunya a les Terres de l'Ebre.

Pel partit de Junts per Catalunya va respondre Marta Madrenas, llicenciada en dret per la UAB. Va ser presidenta del Col·legi d'Agents de la Propietat Immobiliària de Girona entre 2003 i 2010 i va unir-se al partit l'any 2011 com a regidora per Girona. L'any 2016 va accedir a l'alcaldia de Girona fins a les eleccions municipals de 2023. També és diputada al parlament de Catalunya des de l'any 2018.

Tot i que el PDeCat no està present al parlament de Catalunya actualment, també vaig rebre resposta d'aquest partit per part de Sergi Miquel. Graduat superior en disseny a l'Escola superior de Disseny i Enginyeria ELISAVA, va ser regidor pel partit a l'ajuntament de Llagostera entre 2011 i 2016 i també secretari general de la joventut nacionalista de Catalunya. Ha sigut diputat al Congrés des de 2016, però en les darreres eleccions celebrades recentment (juliol de 2023) el seu partit no ha obtingut representació.

Dit això, voldria exposar alguns comentaris respecte a les respostes obtingudes.

D'entrada, a la primera pregunta, l'opinió va ser negativa pels partits d'esquerres principalment, els quals van dir que consideraven antidemocràtica l'aplicació d'aquest sistema. Ara bé, els partits de la dreta van defensar que en una societat com la nostra d'avui en dia, figures tecnocràtiques són necessàries per a poder portar a terme un bon govern. A tall d'exemple, Marta Madrenas, diputada de JxCat, va comentar que tot i que cal rigorositat a l'hora de prendre decisions, creu que els científics han d'assessorar als polítics per a que aquests llavors siguin els qui s'encarreguin d'aportar-hi valors més humans.

A la segona qüestió, els partits d'esquerra van opinar en general que el seu partit no consideraria donar suport a un govern tecnocràtic, ni tan sols en èpoques complicades. Manel de la Vega, senador del PSC, creu que el govern espanyol va ser capaç d'aplicar polítiques públiques adequades per a gestionar la pandèmia i no va requerir d'una tecnocràcia per a fer-ho. En canvi, la dreta ho va considerar com una possibilitat. Ignacio Martín Blanco, diputat de Ciutadans, creu que aquest tipus de govern és perfectament assumible en un moment de crisi i confiaria en el fet que un expert portés a terme la política més adequada en un cas com aquest.

A la pregunta sobre si trobaven aspectes positius en aquest sistema, l'esquerra va respondre senzillament amb un no. Laura López, diputada d'En Comú Podem, afegeix que la intervenció del coneixement científic s'ha de tenir en compte, però diu que, com a representants de la ciutadania que són els polítics, s'ha de reflectir el que la gent ha votat en les decisions que es prenguin. La dreta, en canvi, en va trobar uns quants, com l'eficiència de gestió dels recursos o les aportacions positives d'un govern que no sigui massa passional, i considera aquesta opció com a molt més bona que deixar-se guiar pel populisme.

A la quarta, preguntats sobre com es rebrien els principis d'una tecnocràcia en la nostra societat, es van defensar diverses tesis a cada partit enquestat. Ignacio Martín Blanco va respondre que creu que a causa del descrèdit de les elits i l'auge dels populismes, aquest sistema no seria ben rebut per part de la nostra societat. Sergi Miquel creu que tan sols en temps de crisi i d'un gran descrèdit de la classe política, una societat com la nostra acceptaria un sistema com aquest. Juan Milián, membre del Partit Popular, opina que, a causa dels governs que s'han anat succeint durant els últims anys, que han prioritzat l'emoció sobre la raó, la població rebria amb interès un govern tècnicament solvent. Manel de la Vega, senador del PSC, opina que es produiria ràpidament un trencament del sistema democràtic i que la població percebria amenaces a la seva llibertat. Marta Madrenas té una visió més progressiva de l'opinió pública: tot i que en un principi seria ben rebuda per tothom, creu que aquest sistema, en anar-se mostrant deshumanitzat a llarg termini, per les polítiques que pogués portar a terme, causaria llavors un descontent entre la població.

A la qüestió sobre si un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat, la resposta va ser més o menys semblant per part de tots els polítics, que van opinar que deixar el govern en mans d'uns experts porta a que es limiti la participació ciutadana i que, per tant, es perdin certs valors democràtics més que no pas ajudar a crear-ne. Juan Milián Querol, segon en la candidatura de Barcelona pel PP i exdiputat del parlament, diu que si volem acostar la política a la societat, en tot cas, s'han de recuperar valors, com "dir la veritat, respectar el pluralisme i practicar una política de resolució de problemes enlloc d'una política de confrontació i divisió artificial de la societat."

A l'última pregunta, en relació a si un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta, es torna a contraposar esquerra i dreta amb dos arguments molt diferents: la dreta defensa que la tecnocràcia és un molt bon sistema per a contrarrestar els extremismes: com aquests acostumen a estar basats en el populisme i en propostes impossibles, aquest sistema pot aportar una visió més moderada i ajudar a crear un debat molt més racional a la política. L'esquerra, en canvi, defensa que el seu efecte és més bé el contrari i que tots dos elements estan lligats. Aquesta postura també és defensada per Sergi Miquel, diputat del PDeCat, partit de centre-dreta, que creu que les mesures impopulars que acostumen a portar a terme els governs tecnocràtics més aviat afavoreixen la pujada dels extremismes.

Com hem pogut veure, no hi ha un consens entre la classe política sobre com reaccionar respecte a una tecnocràcia (a banda del fet que allunya la població de la política, cosa que sí sembla compartir tot l'espectre de partits). Sembla que queda, a grans trets, com un tema relacionat amb la ideologia de cada partit, més que no pas tractar-se d'una visió compartida per tota la classe política. En tot cas, cal dir que les tecnocràcies no queden sempre rebutjades als partits d'esquerra i sempre acceptades a la dreta: com ja hem vist en el cas d'Itàlia, partits d'esquerra també van donar el seu suport al govern tecnocràtic.

3.2. Què n'opinen els politòlegs actuals

Ja hem escoltat l'opinió dels diversos representants polítics respecte a les tecnocràcies. Però és important també que escoltem el punt de vista de la gent que ha estudiat la política des del seu aspecte més teòric. En aquest apartat em centraré en l'enquesta que vaig realitzar a diversos politòlegs per tal que em donessin la seva opinió sobre aquest sistema polític. L'enquesta, en aquest cas, va consistir en cinc preguntes, una mica diferents a les que vaig fer servir en el cas dels polítics:

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?
2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més “racional” dins la política, per exemple a l’hora de realitzar pactes, o més bé l’afecta negativament?
4. Creu que seria possible fer una política ni d’esquerres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?
5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l’ascens dels populismes i els partits d’extrema dreta. Creu que l’aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

Un cop elaborada l’enquesta, vaig començar a contactar amb diversos politòlegs. Després de provar d’obtenir respostes de diversos professors d’universitat llicenciats en ciències polítiques, a més d’algun politòleg reconegut, vaig poder analitzar les dades obtingudes per poder extreure conclusions sobre què opinaven els politòlegs sobre aquest sistema polític, i puc avançar que, en general, van mostrar opinions bastant diverses sobre el mateix tema, a excepció del cas concret d’una pregunta. Com en el cas dels polítics, podeu consultar en els annexos les respostes íntegres que van donar cadascun dels 10 politòlegs enquestats.²³

Entrant en detall a les respostes que van donar, la primera ja va començar amb opinions oposades: una banda va argumentar que la tecnocràcia, a causa de la seva definició de “govern dels tecnòcrates”, no aportaria res a la nostra democràcia, però si tenim en compte tan sols els tecnòcrates, aquests poden aportar eficiència i rapidesa en l’administració, les quals poden ser molt útils per tal que les decisions que es prenguin siguin efectives. Ara bé, altres van dir que la tecnocràcia, per la seva pròpia definició, restringeix la democràcia, i per tant no en podem treure res de bo. Ismael Peña-López, en el seu cas, va argumentar que tecnocràcia era un terme equívoc, ja que dona per fet que tota gestió política requereix un coneixement expert i que tothom té ideologia; per tant s’han d’utilitzar altres termes més acurats (en proposa alguns com meritocràcia, direcció pública professional, expertesa o coneixement tècnic). Macià Serra, per la seva part, va expressar una opinió similar, ja que afirma que el terme tecnocràcia en ell mateix no és correcte i que les seves possibles aportacions a la democràcia depenen, primer de tot, de com la definim.

En la segona també hi va haver, en general, dos grups principals d’opinions. Uns van argumentar que nomenar a un tecnòcrata per a liderar un govern, no podia considerar-se de cap manera democràtic, perquè s’estava escollint algú sense consultar-ho al poble. Per l’altra banda altres politòlegs, tot i no estar d’acord amb la idea de nomenar un tecnòcrata, van considerar que si es seguia el procés

---

²³ Les persones entrevistades han estat: Quim Brugué (professor de la UdG), Pablo Simón (professor de la universitat Carlos III a Madrid i col·laborador del diari El País), Macià Serra (professor de la UdG), Carles Ramió (professor de la UPF), Ismael Peña-López (director de l’Escola d’Administració Pública de Catalunya), Joan Font (treballador al Instituto de Estudios Sociales Avanzados), Ricard Goma (professor de la UAB), Cecília Güemes (professora de la Universitat Autònoma de Madrid), Salvador Martí Puig (professor de la UdG) i Raquel Gallego (professora de la UAB).

democràtic corresponent per a dur-se a terme el nomenament, es podria considerar democràtic. Quim Brugué compara nomenar un tecnòcrata amb els dictadors de la Roma clàssica, els quals eren nomenats en temps d'excepció i, a l'acabar aquest període no deixaven el càrrec.

En la tercera pregunta hi ha un acord general que la tecnocràcia sí que aporta una visió més racional dins de l'àmbit polític gràcies a la seva perspectiva i a que pot posar sobre la taula les bases del debat. Ara bé, molts d'ells ressalten que la racionalitat no és l'únic objectiu al qual s'ha d'aspirar quan es fan pactes per a prendre decisions: és important que hi hagi també la presència d'una certa emocionalitat perquè pugui funcionar. Carles Ramió destaca que és important que democràcia i tecnocràcia es complementin, però que mai una tecnocràcia ha de substituir una democràcia. Raquel Gallego, per la seva part, posa en relleu que hi ha la possibilitat que dos informes realitzats per dos experts en una mateixa matèria, arribin a conclusions diferents, i per tant no és l'únic criteri que s'ha de tenir en compte. Altres diuen que la racionalitat ja hi és, però els polítics de vegades no estan interessats en posar-se d'acord.

La quarta pregunta és l'únic cas on hi va haver unanimitat per part dels politòlegs. Juntament amb els qui ja mencionaven en preguntes anteriors que no es podia deixar les decisions en mans de tecnòcrates i que és important el diàleg, tots van opinar que mai en la política és possible arribar a un punt on tothom estigui d'acord. Fins i tot els qui veien més punts positius en la tecnocràcia, apuntaven que no podem deixar un govern sense ideologia. Almenys per les seves respostes, està clar que podem afirmar que la política "perfecta" de la tecnocràcia és un fet impossible per la simple naturalesa de la política mateixa.

En l'última pregunta, es tornen a dividir els punts de vista: per una banda, alguns politòlegs defensen que els extremismes en surten beneficiats de la tecnocràcia mentre d'altres qualifiquen a la tecnocràcia com una eina útil per aturar aquest ascens. Els primers donen com a argument que els governs populistes acostumen a utilitzar la visió "tècnica" com a arma per a afavorir els seus arguments i que això els ajuda a créixer i prosperar; a més a més, tal i com hem vist anteriorment, hi ha hagut exemples de governs tecnocràtics que posteriorment han sigut succeïts per governs extremistes o populistes. Els segons, en canvi, defensaven que la visió més racional dels tecnòcrates es contradiu amb l'essència populista d'apelar a les emocions i això pot ajudar a aturar-la gràcies al contrast realista que pot aportar en contra d'ideologies d'aquest tipus.

Aquí veiem, doncs, que tampoc entre els politòlegs trobem una resposta única a la nostra pregunta sobre la utilitat de les tecnocràcies, exceptuant la idea que la política consisteix en el diàleg i que, com a mínim, no podem aspirar a que un tecnòcrata prengui totes les decisions i que tota la societat en surti beneficiada equitativament. La majoria de preguntes, com podem observar, tenen dos punts de vista molt diferents, quasi contraris, sobre allò que es qüestiona.

3.3. Anàlisi de tota la recerca

Després d'haver investigat sobre diversos casos pràctics d'aplicació d'una tecnocràcia i d'haver recollit l'opinió d'alguns dels polítics i politòlegs del nostre país, hem pogut observar alguns fets comuns.

En el cas d'Itàlia, en temps de crisi sempre es va posar al capdavant del govern a directius del Banc d'Itàlia per a que s'encarreguessin de prendre les decisions més adequades. Respecte a les reformes que havien promès durant cadascun dels seus mandats, certament es van complir més endavant i, un cop realitzades, van presentar tots la seva dimissió per a reanudar el procés democràtic. Ara bé, hi ha alguns aspectes que han compartit alguns d'ells que s'han de destacar: Carlo Azeglio Ciampi va ser succeït per un govern de caràcter populista (Berlusconi) i Draghi no va poder aturar l'extrema dreta que creixia gràcies al fet que es trobava a l'oposició (Meloni). En canvi, després de Lamberto Dini i Mario Monti van ascendir al govern partits que no presentaven aquestes característiques. Per una altra banda, les reformes que van dur a terme Ciampi i Draghi van fer que, almenys a l'acabar el seu mandat, la població continués confiant en tots dos, mentre que Dini i Monti van provar de presentar-se a les eleccions successives i van obtenir força pocs vots.

Sobre si aquests governs van ser democràtics, ho podem veure des de dos punts de vista diferents, tal i com es dividien els politòlegs abans: es podria argumentar que, com el president de la república, escollit per vot, va demanar-li a un tecnòcrata que formés govern i, després, aquest va ser recolzat per la major part del parlament, els governs tecnocràtics van tenir una total legitimitat democràtica. Ara bé, també es pot dir que quan un ciutadà vota un partit, el seu vot dona la confiança a aquell partit perquè sigui ell qui assumeixi el govern, i que, al recórrer a una persona externa al món de la política, no s'estan seguint les vies democràtiques. El fet que en el cas de Mario Monti hi hagués pressions per part de la Unió Europea, també pot aixecar dubtes sobre la seva legitimitat. Però per contra, el cas de Mario Draghi, que va acabar el seu mandat amb una gran quantitat de gent que li demanava continuar al govern, fa pensar que podria haver aconseguit guanyar les següents eleccions de manera democràtica presentant-se en forma de partit polític, o almenys convertir-se en una força important.

A part de les figures tecnocràtiques que s'han analitzat a Itàlia, també fa falta tenir en compte un altre aspecte que ja s'ha esmentat al principi, que és la tendència molt freqüent a Itàlia que els governs siguin molt breus (el més durador ha estat un de Berlusconi de 3 anys i mig), així que el fet que la major part dels partits puguin arribar a un acord per posar un tecnòcrata al poder de forma temporal, demostra la confiança que inspira entre els polítics italians el fet de tenir a un expert per a mantenir l'estabilitat en aquests temps concrets, i la seva capacitat de posar en pausa els interessos partidistes per al bé de tot el país.

A Grècia, tot i que hi va haver suport a la tecnocràcia, va ser en gran part imposada per la Unió Europea perquè no confiava en el fet que el país fos capaç de dur a terme les mesures d'austeritat que s'exigien. El mandat de Papademos va ser bastant breu i tan sols va significar l'aprovació de les condicions del segon paquet de rescat, el qual implicava mesures d'austeritat; com ja s'ha mencionat abans, però, alguns experts opinen que fins i tot van ser excessives. No es pot dir que aquest govern tecnocràtic tingués efectes completament directes ja que, com ja hem explicat, després de les eleccions de l'any 2012, el segon paquet d'ajudes es va tornar a pactar amb unes mesures diferents. Potser el més rellevant que es pot extreure d'aquí és que aquest govern va ser imposat amb l'únic objectiu d'aprovar les mesures que la *troika* volia per a Grècia.

Sobre el govern de Mitsotakis, utilitzar tecnòcrates per als seus ministeris ha ajudat a millorar els pronòstics sobre l'economia del país i li ha donat un resultat favorable en la primera volta de les eleccions, fet que demostra que compta amb el suport d'una bona part de l'electorat. Si ara que torna a ser reelegit, confia un altre cop en ministres tecnòcrates que compleixin amb la seva feina de millorar l'economia i no es troba amb més problemes, aquesta recuperació econòmica podria continuar. Però tampoc oblidem que Mitsotakis quasi no ha realitzat inversions en infraestructures públiques durant el seu mandat i ha estat un fet molt criticat durant la seva legislatura. Per tant, queda pendent de saber si aquesta promesa la complirà en aquest mandat. El que podem dir a grans trets de la tecnocràcia grega és que Papademos va ser escollit al parlament grec, però va haver-hi una gran pressió europea, mentre que Pikramenos va ocupar el càrrec seguint la normativa grega per als casos en els quals es convoca una segona volta, i en el cas de Mitsotakis, aquest havia estat escollit democràticament. Per tant, el cas on es pot dubtar més de la legitimitat democràtica és el de Papademos.

A Mèxic, hem vist com aquesta tecnocràcia va ser escollida democràticament, i certament va tenir efectes positius, però al mateix temps també alguns aspectes molt negatius. En aquest cas, es va poder veure bé la part deshumanitzada de la qual acusen alguns a la tecnocràcia: no va preocupar-se ni per la pèrdua de suports i de vots del partit que governava, ni en dur a terme les mesures necessàries per a millorar l'economia del país, i no va aportar cap millora en les condicions de vida de la població. Per a algunes persones, la raó per la qual aquest govern va fallar, va ser per confiar que podria mantenir intactes els privilegis de l'elit del país mentre al mateix temps modernitzava l'economia, sense considerar que si no intentava fer reformes socials, el seu plantejament econòmic també patiria de debilitats.

Una cosa que podem destacar dels tres països és que la tecnocràcia no és escollida en temps de calma: les crisis econòmiques en les quals es van trobar immersos aquests països són les que van propiciar l'aparició d'aquests governs. Per tant, en aquests casos aquest sistema s'adopta més aviat com una mesura d'excepció, més que no pas com un sistema en el qual mantenir de forma permanent a una societat. A més, és important destacar una característica que, en general, comparteixen la

major part dels exemples: les grans retallades. Per una banda, Papademos i Monti es van caracteritzar sobretot per imposar mesures d'austeritat molt importants, però com hem vist no han estat els únics: tots els governs d'aquest tipus les han dut a terme en cert grau per a augmentar els ingressos de l'estat i, fins i tot, en algun cas, s'ha produït una pujada dels impostos. És probable que, tal com alguns parlen d'aquesta visió deshumanitzada que tenen les tecnocràcies, això sigui comú perquè aquestes tenen una major preocupació per l'economia que no pas per la població. Cal dir també, però, que com tots aquests governs han sorgit en temps de problemes econòmics, aquesta era la seva única opció per a poder aconseguir els diners suficients per a aprovar uns pressupostos apropiats per al país. L'avantatge de no haver-se de preocupar pels resultats electorals, els hi va permetre un gran marge de maniobra i probablement per això mateix van poder dur a terme les reformes necessàries amb eficàcia.

Sobre els polítics enquestats, hem vist l'escepticisme general sobre la legitimitat democràtica de les tecnocràcies. Tot i que alguns partits defensen la possibilitat d'una tecnocràcia, en principi aquesta és vista com una amenaça per a la democràcia, ja que s'escapa dels mecanismes de control d'aquesta. Amb una visió més aviat negativa del que pot aportar aquest sistema, sembla improbable que poguéssim viure una tecnocràcia al nostre país, i si en un moment donat es constituís un govern com aquest, probablement seria atacat per la gran majoria dels partits de l'oposició, mentre que potser alguns sí que li donarien un suport, però no exempt de moltes reserves i cautela.

L'opinió dels politòlegs ha demostrat ser variada: tot i que en algunes preguntes hi ha una clara posició a favor o en contra, cadascun hi ha posat condicions diferents que fan variar cada exemple. La tecnocràcia pot ser interpretada de maneres molt diverses, fins i tot en algun cas com a terme incorrecte per a referir-se a la realitat que es vol definir, i això probablement ha ajudat a que hi hagués punts de vista generalment distanciat per totes les possibles interpretacions. Potser la síntesi conjunta més correcta per al que han respost els politòlegs és que les aportacions científiques (ja sigui mitjançant informes sobre quines són les condicions d'una situació o sobre què es pot provar de fer per la part tècnica) són aportacions que poden ser molt útils per als polítics a l'hora de prendre decisions. Ara bé, confiar en que els científics siguin els encarregats de prendre aquestes decisions representa un problema si no hi ha un debat, un diàleg entre els diferents representants escollits democràticament, i encara més si s'intenta negar la ideologia, perquè al final aquells científics en els quals es confii, inevitablement també tindran una ideologia i se'l estarà deixant via lliure per a imposar la seva.

Un cop arribats a aquest punt del treball ja es comença a veure amb molta més claredat què es pot esperar de les tecnocràcies. Encara hi ha, però, altres aspectes que hem de considerar.

3.4. Diferències amb la democràcia en la qual vivim

Entre les nostres democràcies i el sistema tecnocràtic trobem diferències que podem classificar de diverses maneres segons el que tinguem en compte: si contemplem un govern única i exclusivament tecnocràtic, o si ens fixem en una combinació de la tecnocràcia com a sistema de govern juntament amb la democràcia. Pel que hem pogut veure en els casos en els quals la tecnocràcia ha estat imposada de manera forçosa, podem dir que durant la seva aplicació es van perdre alguns valors democràtics en el país o, almenys, va sorgir-ne el dubte: deixant de banda el fet que en un govern dels “experts” la població hi tenia poc a dir, també podem apreciar que el sistema democràtic va quedar “congelat” quan tots els partits van donar suport quasi incondicionalment a un govern tècnic, i es van diluir així les posicions ideològiques de cada facció. I, fins i tot, en alguns casos, podem dir que el sistema va quedar “cremat” just a continuació de l’aplicació de la tecnocràcia, quan un govern populista va accedir llavors el poder. Per al catedràtic Quim Brugué, això és un exemple clar de la llei del pèndol que governa la democràcia, un sistema molt dèbil:

“El problema de la democràcia és que ha de trobar l’equilibri com un pèndol, i els pèndols van d’un costat a l’altre. Llavors, en aquest pèndol, en un costat hi ha una cosa que és “Què esperem de la democràcia?” La democràcia té una ànima pragmàtica, perquè la democràcia serveix per resoldre els problemes del dia a dia. I és veritat, quan votem i escollim govern esperem que les escoles funcionin, que els hospitals funcionin, hi ha aquest element de pragmatisme. Però Margaret Canovan, que era qui deia això, deia que també té una ànima redemptora. Si vols, una ànima més idealista que és gairebé religiosa, perquè la democràcia no només resol els problemes del dia a dia, sinó que és la promesa d’un món millor amb uns determinats valors, amb un sentit de comunitat, amb un sentit de col·lectivitat. També diu “El problema de la democràcia és que és les dues coses al mateix temps” i mantenir-se en aquest punt d’equilibri és molt difícil. I de fet és una altra forma de parlar de les temptacions, també diu que el que ens ha passat en els últims anys i ens ha portat en part a l’aparició dels populismes és que clar, si la democràcia s’havia convertit molt en una gestoria del dia a dia, -allò que deia el Montilla “fets i no paraules”- no cal que parlem, anem a gestionar el dia a dia. Clar, això va generant un entorn molt fred i acaba matant la democràcia, un excés de tecnocràcia seria un enemic de la democràcia perquè la fa morir per congelació. I això ens ha passat a partir dels 80 i els 90, en part com a crisi de l’estat del benestar: havíem acabat veient a l’estat com algú que obria escoles, que feia no-sé-què, que ens arreglava moltes coses, però ens despertava molt poca passió, era una cosa molt pragmàtica. Llavors ha arribat un moment que hem dit “Això és la democràcia?” i sobretot aquí cal afegir-hi que la crisi de l’estat del benestar fa que, a més a més, les escoles cada cop funcionin pitjor i doncs si a sobre les coses no funcionen, això entra en crisis. Llavors fixa’t que hem passat a l’altre costat, és la llei del pèndol de fet.”²⁴

²⁴ De l’entrevista realitzada a Quim Brugué, doctor en ciència política. Veure annex 1, pg. 57.

Per tant, com descriu en un altre moment la tecnocràcia és com un enemic de la democràcia, vist des del punt de vista on és part d'un extrem, juntament amb el populisme. Tenint en compte els casos anteriors en els quals Ciampi va ser succeït per Berlusconi i dos dels governs de Berlusconi van continuar-se amb dos tecnòcrates (Lamberto Dini i Mario Monti), podem veure que la llei del pèndol és una bona manera de descriure com interacciona la tecnocràcia amb el món de la política. Aquesta mateixa opinió l'hem trobat també en els polítics i politòlegs enquestats, ja que molts han opinat que el populisme no pot ser aturat de cap manera per la tecnocràcia i que de fet, moltes vegades, fins i tot el reforça.

Al final, tenint en compte que els politòlegs han deixat molt clara la necessitat de la ideologia en un govern, podríem arribar a comparar una tecnocràcia amb una aristocràcia de científics si l'apliquéssim plenament i sense cap tipus de restricció per a aquests. En el cas que parlem, però, d'incloure'ls parcialment en un govern, sense interrompre el ritme democràtic, podríem trobar una gran quantitat de resultats diferents, potser donant més pes a l'opinió del tecnòcrata o simplement obtindríem una situació similar en alguns aspectes a la nostra democràcia actual. En el següent apartat faré un llistat de diversos dubtes que s'han de tenir en compte per a obtenir una resposta respecte al tema, i que sorgeixen quan plantegem un govern tecnocràtic o influenciat per tecnòcrates.

3.5. El dilema tecnocràtic

En el debat que sorgeix sobre les tecnocràcies, tant amb el que hem vist fins ara com en altres fonts consultades, apareixen grans qüestions les quals posen en dubte la tecnocràcia, però de vegades fins i tot arriben a qüestionar la mateixa democràcia. Hem vist la tecnocràcia definida com un impuls contrari al populisme amb conseqüències similars, però també hi hem acabat trobant aspectes positius que podríem considerar vàlids per a la nostra democràcia. Tot i així, hi ha uns punts clau en els quals ens hem d'endinsar si volem aclarir si podrà existir un govern mixt o si haurem de deixar de banda la tecnocràcia com un enemic igual d'important que el populisme.

El dubte principal de molts politòlegs sobre la tecnocràcia és, com ja hem vist, el fet que pugui existir un govern sense ideologia, simplement perquè la política requereix que n'hi hagi alguna. Quim Brugué tracta aquest tema parlant de com sempre s'han d'equilibrar els interessos de tothom, però també de la temptació que porta la tecnocràcia: la resposta simple. La desconfiança en la política ha portat a que, en moltes ocasions, en situacions on s'ha de prendre una decisió complicada amb raonament i consens de diverses parts, es vulgui trobar la manera més fàcil de solucionar el problema, quan no és possible. En situació de sequera, com cita el catedràtic a tall d'exemple, com es podria argumentar que hi ha "la millor" solució per a tothom des d'un punt de vista científic? La resposta donada per cada tècnic

sempre dependrà, al final, de la ideologia de la qual parteix la persona a qui li fem la pregunta.

Un altra amenaça és mencionada per diversos autors: la idea de convertir l'estat en una empresa. Aquesta va sorgir a finals del segle passat, i el concepte era bastant senzill: proveir els ciutadans de tot el que volen per tal que sempre estiguin feliços, ja sigui invertint en infraestructura pública o facilitant-los el consum del que volem. El problema, però, és que ni la política és un centre comercial ni els ciutadans som els seus clients.²⁵ Si ens hi fixem bé, això també acaba sent una tecnocràcia: posar als millors al capdavant i que s'encarreguin de crear un sistema en el qual tothom estigui satisfet, afirmació òbviament impossible d'aconseguir. Aquí hi trobem un altre gran problema: si els polítics tan sols pensen en els vots i l'únic que busquen és realitzar polítiques que els hi proporcionin popularitat utilitzant com a eina els tecnòcrates, com podran acceptar prendre decisions impopulars, encara que siguin necessàries per al país?

Todorov Tzvetan alerta també de les conseqüències que pot tenir centrar-se excessivament en l'economia d'un estat.²⁶ Parla del neoliberalisme i el comunisme i com, tot i no semblar-ho en un principi, aquestes ideologies presenten punts en comú que les tornen perilloses, el primer confiant en conèixer les lleis de la naturalesa mitjançant la ciència i sotmetre's a elles, i el segon en sotmetre's a la història per a poder intervenir en ella. En ambdues hi ha la idea de crear la societat ideal amb els coneixements que es tinguin, però centrant-se en l'economia (el primer demana a cadascú anar pel seu camí individual, el segon demana planificació conjunta). Sabent que justament, tots els governs tecnocràtics que hem analitzat han estat liderats per experts en l'economia, això no pot arribar a extrems negatius també?

Però també tenim raons per a opinar a favor de les tecnocràcies en situacions on un científic és un element clau. Per exemple, un problema que trobem actualment en l'àmbit mundial és el canvi climàtic, un fet demostrat per la ciència i que en molts llocs ja es pot notar amb molta força, però també és cert que, al mateix temps, hi ha molta gent que nega que això estigui succeint i al·lega que això és un esdeveniment natural, arguments que han arribat a fer servir fins i tot caps d'estat populistes. A Espanya, entre els votants de Vox, només un 64% està convençut de la realitat del canvi climàtic i el percentatge de votants que donaria suport a la urgència d'actuar contra aquest fenomen de manera prioritària representa únicament el 19% dels seus votants.²⁷ Si en un país es confia el govern a un partit que no voldrà fer cas a un dels problemes més grans als quals s'enfronta, no podria arribar a ser això també una catàstrofe no tan sols local, sinó mundial, si parlem de països tan influents com els

---

²⁵ Quim Brugué, *És la política, idiotes!*, pg. 65.

²⁶ Todorov Tzvetan, *Los enemigos íntimos de la democracia*, pg. 95-96.

²⁷ Europa Press, *La sequía preocupa al 94% del medio rural y al 90% del entorno urbano en España, según un estudio*.

Estats Units d'Amèrica, on actualment hi ha la possibilitat que sigui escollit de nou un líder negacionista?

També, tornant als països on hem trobat alguna experiència de tecnocràcia, en la seva defensa s'ha ressaltat un problema que es troba en molts polítics actuals, i és negar-se sempre a prendre decisions impopulars o amagar-les per a evitar repercussions. En els governs tecnocràtics, en canvi, aquest no va ser el cas: al preocupar-se pel que "s'havia de fer" i no per la popularitat, van prendre les mesures sense por i amb la confiança que això era el que beneficiaria més al país. Si els polítics tan sols busquen crear una imatge ideal del món totalment falsa, no és millor un tecnòcrata el qual assumirà la decisió sent conscient que no agradarà, però que convé prendre-la i, a més, la justificarà amb arguments científics i rigorosos?

Per una altra banda, David van Reybrouck, considera que en una democràcia hi ha dos elements clau que s'han d'equilibrar, de forma similar a com s'ha fet menció abans: la legitimitat en les decisions que pren un partit, és a dir, que el poble s'involucri i les decisions expressin realment la voluntat del poble, i per l'altra banda, l'eficàcia, que no és res més que assegurar-se que les decisions que es prenen es duguin a terme de forma efectiva i no siguin propostes que no es podran complir fins passat molt de temps.²⁸ També parla de què passa quan anem a un dels extrems: el primer és el populisme, on hi ha molta legitimitat democràtica perquè és el que el poble vol, però està fomentada en propostes normalment poc plausibles, Per la seva banda, la tecnocràcia podrà resoldre problemes i aplicar les decisions amb la rapidesa que vulgui, però, prenent massa decisions al marge de la voluntat popular causarà una desconexió total amb el poble i una pèrdua de la legitimitat. Llavors, la tecnocràcia no acaba deixant el govern en mans d'una elit que pren les decisions segons la seva conveniència i els seus propis interessos?

En el següent apartat parlaré sobre de quina manera es podria intentar crear un equilibri entre democràcia i tecnocràcia, i algunes respostes que podrien servir per a les preguntes anteriors.

3.6. Un sistema mixt de democràcia i tecnocràcia

Amb tot el que hem anat mencionat anteriorment, potser la proposta més coherent seria intentar plantejar una mescla d'ambdós sistemes, agafant el millor de cadascun. Com ja hem vist, la tecnocràcia normalment ha funcionat amb la substitució dels caps de departament per experts del seu respectiu àmbit, ja que no hi ha realment una necessitat de reorganitzar tot l'estat per a posar aquest govern, sinó que depèn més de les persones que es posen al capdavant dels ministeris. Ara bé, hem vist que molts consideren la tecnocràcia una amenaça perquè és l'extrem

---

²⁸ David Van Reybrouck, *Contra las elecciones: Cómo salvar la democracia*, pg. 17-18.

contrari al populisme. Així doncs, com es poden combinar elements d'ambdós sistemes però tenint en compte que hem de protegir la nostra democràcia?

S'han fet anteriorment propostes de com podria fer-se una mena de sistema mixt per a la cooperació dels experts i la població i, observant el que ha succeït en els països on hi ha hagut tecnocràcies, es poden extreure moltes possibilitats. Hem vist Lamberto Dini i Mario Monti presentar-se a unes eleccions com un partit de caràcter centrista a l'acabar els seus mandats. Si compleixen el reglament democràtic del país i guanyen les eleccions, podríem parlar d'un "govern tecnocràtic escollit democràticament", tot i que si ens trobem amb tecnòcrates que mai han tingut experiència política i no saben negociar amb altres partits, poden suposar una amenaça per a la democràcia, exactament igual com qualsevol polític que no coneix aquesta base. Aquí ja no seria possible negar-se a escollir una ideologia; tot i que podrien intentar romandre en un caràcter molt centrista, a la fi, sempre hi acabarien involucrats.

Una altra possibilitat és que es podria propiciar el diàleg entre la població i els tècnics. Això podria significar un tipus de tecnocràcia en la qual uns científics reben diverses propostes per part d'una població amb coneixements no tant concrets i, gràcies a les idees que rep de la gent i al coneixement propi que té d'aquest mateix àmbit, es pot crear un punt mitjà, el qual més tard es podria presentar i aprovar en el parlament amb un debat ja fet *a priori*. Això requeriria una població disposada a proporcionar idees creatives per a dur les polítiques de l'estat i uns científics capaços de ser flexibles per a escoltar les propostes dels ciutadans i valorar-les com a possibilitats, tot i que dins dels seus coneixements puguin semblar molt dolentes. Potser es podria fer una traducció més directa al sistema actual en la qual, en els debats polítics, diversos científics fossin convidats també per a poder aportar la seva rigorositat dins d'aquests deliberacions ja que, tot i que avui en dia els polítics ja acostumen a comptar amb tècnics per a ajudar-los a prendre decisions, encara queden aïllats del món de la política. Proporcionar dades expertes davant de tota la població, aportades per professionals, podria ajudar a contenir els polítics que utilitzen dades falses o incorrectes per a afavorir el seu discurs i acabar amb els arguments populistes més comuns, a més d'assentar unes bases raonables sobre les que es pot actuar. Un altre aspecte que també s'hauria de tenir en compte és que l'informe es fes amb imparcialitat o amb diversos equips de tècnics per a no afavorir un bàndol concret.

Per una altra banda, hi ha també diversos aspectes positius en les tecnocràcies els quals ja són molt més complicats d'integrar en el sistema democràtic, com una millor eficàcia i la llibertat de no haver de preocupar-se per les enquestes. Si volem que les decisions que es prenguin siguin democràtiques, han de seguir el ritme democràtic i de vegades no es pot aconseguir una major rapidesa. El segon aspecte probablement no seria possible aplicar-lo, sempre i quan ens trobéssim en una democràcia on es fan servir les eleccions per a triar qui governa. Combinar aquests aspectes amb la nostra democràcia actual sembla, però, complicat sense acabar

perdent qualitats democràtiques. El més proper que hi ha a aplicar això és, com ja hem vist a Grècia i a Itàlia, crear una gran coalició que doni suport a un govern tecnocràtic temporalment, encara que aquí torna a haver-hi la qüestió de si això es considera democràtic o no, segons el punt de vista de cadascú. En cas que un govern d'aquest tipus es tornés a repetir, potser estaria bé considerar altres àmbits d'expertesa els quals qualifiquessin a una persona per a liderar un govern, a banda d'únicament experts amb gran experiència en l'àmbit de l'economia, o potser portar-ho de manera més semblant a l'exemple de Mitsotakis, on els tecnòcrates eren els caps de ministeri, però ell seguia la ideologia del seu partit.

Pel que veiem, hi ha aspectes de la tecnocràcia que es poden incloure a la nostra democràcia fàcilment, i altres que es torna més complicat. Si volem estandarditzar la presència d'uns tecnòcrates en la nostra democràcia, també ens hauríem d'assegurar que aquests estan disposats a dialogar i acceptar la seva ideologia a més dels seus coneixements tècnics. Això ja seria una base suficient per a permetre la creació d'un diàleg entre tècnics, amb diversos punts de vista, que potser no arribaran a una veritat absoluta a l'hora de governar l'estat, però poden suggerir als polítics unes línies d'actuació molt ben fonamentades. Un debat de científics amb diverses visions, podria representar una ajuda per al nostre sistema actual, però per a fer que aquest procés esdevingués democràtic, aquest debat no s'hauria de produir única i exclusivament entre aquests. És important que hi hagi un ambient de cooperació entre els experts i la població, i per tant en cas d'efectuar-se aquest tipus de diàlegs, els experts que hi participessin haurien de saber compartir els seus coneixements sense entrar en tecnicismes, amb una actitud comunicativa cap a la població i amb una ment oberta per a poder rebre idees, tot i que tècnicament no es pugui dur a terme, explicant didàcticament els motius de la inviabilitat de les propostes.

4. CONCLUSIÓ

Aquest estudi de les tecnocràcies ha permès un replantejament sobre què es podria esperar d'una tecnocràcia si arribés a aplicar-se a nivell de Catalunya o Espanya i amb quines condicions seria. Ara, un cop realitzat aquest treball, aplicar una tecnocràcia ja no em sona com una proposta tan ideal com em plantejava en un principi, però no per això mateix m'assembla menys interessant. Analitzar els punts forts i els punts febles de cadascun dels governs escollits m'ha permès veure que els tecnòcrates van ser capaços de realitzar molts canvis amb eficiència gràcies al fet de no dependre de les eleccions, però en alguns casos van resultar ser més bé una excusa per a que cap partit polític hagués d'afrontar el problema de les retallades econòmiques (reduir el salari mínim, les pensions, etc.) directament. A causa que tots els governs tecnòcrates van sorgir en temps d'inestabilitat, és complicat dir si la població realment donaria suport a aquest sistema si esdevenís una pràctica constant dins del nostre sistema democràtic.

Almenys aquí a Catalunya, els polítics i els politòlegs, en general, veuen com una opció molt improbable veure'ns governats per tecnòcrates. La majoria d'ells van rebutjar-los completament, i almenys per aquesta banda sembla que, en el cas inversemblant que un tecnòcrata pugés al govern, els polítics practicarien una oposició molt ferma contra aquest. Penso que una part d'aquest posicionament tan contrari a les tecnocràcies per part de polítics i politòlegs del nostre país ve condicionat, almenys en part, pel record molt viu i recent del que va suposar la guerra civil espanyola i la posterior dictadura, que ha creat una gran consciència del preu tan alt que es va haver de pagar per aconseguir un sistema democràtic per a la nostra societat, i no es permet ni tan sols contemplar qualsevol proposta que pugui representar ni un petit pas enrere en la nostra democràcia actual, amb els seus defectes, però també amb tots els drets i llibertats que ha proporcionat a tots els ciutadans, i que cal preservar de qualsevol amenaça amb totes les armes possibles.

Per part dels politòlegs i gràcies als seus punts de vista, he pogut fer-me una opinió personal respecte a les tecnocràcies. El fet que estrictament no es pugui parlar de política sense ideologia resulta innegable i aquí arriba el moment en el qual recupero el que alguns dels experts em van comentar: que el terme "tecnocràcia" és incorrecte. Probablement el punt feble que més ha destacat en aquestes enquestes és el perill d'un govern totalment despolititzat i, mentre aquest terme mantingui aquesta idea en la seva definició base, serà una mala idea considerar incorporar-lo dins d'un govern democràtic. En tot cas, hauríem d'utilitzar termes semblants que puguin aportar diferents matisos.

Per tant, deixant de banda aquest terme, ens centrarem en considerar el valor que poden aportar els arguments dels experts en la política, que és la part de la tecnocràcia que no hem descartat completament. Una tecnocràcia en el seu sentit més pur, definitivament no hi podria cabre dins del nostre sistema democràtic, i passaria a ser més bé una aristocràcia de científics. Però, almenys en la meua

opinió, crec que una major involucració dels experts en la democràcia podria ser positiu per al nostre sistema. Òbviament, no donant tot el que diuen per bo, ni delegant en ells les decisions complicades que ningú vol prendre, sinó com un punt de vista el qual permet un enfoc realista sobre la viabilitat d'escollir una decisió per sobre d'una altra, i que pot ajudar a gent menys experta en l'àmbit a ser-ne més conscient. Una població educada i amb més coneixements podria afegir un gran valor a l'eficàcia de la presa de decisions, alhora que podria ampliar el ventall d'opcions possibles amb propostes diverses i creatives.

És cert, però, que en un temps on la política és vista per alguns més com una nosa que no pas com un mecanisme per donar solució als problemes complexos que afronten les societats, aconseguir el consell d'experts de tots els àmbits que vulguin involucrar-s'hi, també suposa una dificultat afegida; i igualment si el que s'intenta és aconseguir una major participació de la població general per a aconseguir els possibles diàlegs que s'han esmentat anteriorment.

Un altre aspecte que queda bastant indefinit és si la intervenció dels experts pot aportar alguna cosa a l'hora de contrarrestar els extremismes, sobretot si ens referim al seu contrari: el populisme. Ja s'ha descrit abans que molts relacionen ambdós amb la llei del pèndol, i a Itàlia hem vist que s'ha complert alguna vegada, però si es donés el cas d'una intervenció democràtica de l'opinió dels experts en els nostres sistemes polítics actuals, queda en dubte si aquest efecte quedaria anul·lat. El que jo crec és que, per a poder contrarestar posicions extremistes i les males praxis d'alguns polítics, les propostes que fan aquests haurien d'anar acompanyades amb informes molt ben fonamentats, però amb un llenguatge comprensible per a qualsevol ciutadà, per tal que la població es pogués fer una idea de quan de realistes i adequades són les seves propostes. La confiança generalitzada que hi ha avui en dia en els experts és un recurs valuós i crec que es podria aprofitar per a aconseguir millores democràtiques.

Aquestes són algunes de les meves idees que crec que potser podrien ajudar a una millora de la nostra democràcia, però probablement també insuficients per a revertir la situació actual. Ha estat un treball molt útil i satisfactori per a mi, que soc una persona a qui atreu poderosament tant el món de la ciència com el de la política; no tan sols per a trobar una resposta a la pregunta inicial, sinó per entendre més a fons el mateix concepte de democràcia i ser conscient del fet que, encara que pugui semblar una cosa molt senzilla, ni els experts tenen realment una solució màgica per a salvar el nostre sistema democràtic si no hi ha una participació real de tots els ciutadans en la vida política del seu país.

AGRAÏMENTS

Per a acabar el treball, m'agradaria dedicar-li uns agraïments a algunes persones.

Als polítics que van respondre a l'enquesta per ajudar-me a veure el punt de vista del seu partit, a més de a Norma Pujol, a Pere Muñoz i a Estefanía Valdés per ajudar-me a contactar amb alguns d'ells.

Als politòlegs que van respondre a l'enquesta per aportar-me les interpretacions més teòriques de la tecnocràcia, en especial a en Quim Brugué per acceptar que l'entrevistés per poder començar a fer-me una primera idea sobre les tecnocràcies, per la seva gran predisposició i també per ajudar-me a contactar amb altres politòlegs.

A la meva família, per l'interès que han mostrat en el tema que he escollit per al treball i per donar-me el seu suport o un cop de mà quan tenia dubtes.

Al meu tutor, Joan Boada, el qual m'ha ajudat molt durant tot el treball i m'ha fet diverses propostes que han ajudat a enriquir-lo de contingut.

BIBLIOGRAFIA

Morris, Roberto. «El populismo tecnócrata» [en línia]. 7 juny 2018. <<https://economia.nexos.com.mx/el-populismo-tecnocrata/>> [Consulta: 12 juny 2022]

Brugué, Quim. «Políticas públicas: ¿el dictado de los expertos o el descubrimiento de la democracia?». Capítol II: Universitat de Girona.

Brugué, Quim. *Es la política, idiotas!* 1a ed., Documenta Universitaria, 2014. 156 p. ISBN: 978-84-9984-256-1.

Tzvetan Todorov. *Los enemigos íntimos de la democracia*. 2a ed., Av. Diagonal Barcelona: Galaxia Gutenberg S.L., 2012. 199 p. ISBN: 978-84-8109-995-9.

Van Reybrouck, David. *Contra las elecciones: Cómo salvar la democracia*. 2a ed., Prodigitalk S.L.:Penguin Random House, 2017. 239 p. ISBN: 978-84-306-1832-2.

Lightbody, Ruth; J. Roberts, Jennifer: «15. Experts: the politics of evidence and expertise in democratic innovation».

Martínez Mesa, F. J. «Saint-Simon y los orígenes del pensamiento tecnocrático: contexto y evolución de un discurso» [en línia]. 2021. Ariadna Histórica. Lenguajes, conceptos, metáforas, (10), pp. 403–440. <<https://ojs.ehu.eus/index.php/Ariadna/article/view/23286>> [Consulta: 12 juny 2023].

Katsikas, Dimitris. «La crisis económica griega del 2012» [en línia]. Febrer 2014. <https://www.cidob.org/en/articulos/anuario_internacional_cidob/2013/la_crisis_economica_griega_en_2012> [Consulta: 12 juny 2023].

Maraña, Jesús. «Grecia y Europa: políticos en manos de tecnócratas» [en línia]. 29 juny 2015. <https://www.infolibre.es/opinion/columnas/grecia-europa-politicos-manos-tecnocratas_1_1114860.html> [Consulta: 12 juny 2023].

CFI. «Technocracy: A form of government where policymakers are appointed or elected based on their technical skills or proven performance» [en línia]. 17 juny 2021. <<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/economics/technocracy/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Thornhill, John. «The march of the technocrats» [en línia]. 19 febrer 2018. <<https://www.ft.com/content/df695f10-154d-11e8-9376-4a6390addb44>> [Consulta: 12 juny 2023].

BBC «Who, What, Why: What can technocrats achieve that politicians can't?» [en línia]. 14 novembre 2011 <<https://www.bbc.com/news/magazine-15720438>> [Consulta: 12 juny 2023].

S., Jesús. «Tecnocracia: ¿Qué es y cuáles son sus principales ventajas?» [en línea]. 21 gener 2022. <<https://economia3.com/tecnocracia-que-es/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Juliana, Enric. «Aviso a España: la tecnocracia toma el control de Italia y Grecia» [en línea]. 11 novembre 2011. <<https://www.lavanguardia.com/politica/20111111/54238769313/aviso-a-espana-la-tecnocracia-toma-el-control-de-italia-y-grecia.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Sánchez Cuenca, Ignacio. «La Unión Europea como dominio tecnocrático» [en línea]. Agost 2017. <<https://nuso.org/articulo/la-union-europea-como-dominio-tecnocratico/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Oliver, Ramón. «Qué tiene de bueno y de malo la tecnocracia» [en línea]. 22 novembre 2021. <<https://ethic.es/2021/11/tecnocracia-politica-gobierno-populismo/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Di Meo, Alessandro. «Draghi anuncia el nuevo Gobierno de Italia: 15 políticos y ocho técnicos, entre ellos Justicia, Economía e Interior» [en línea]. 12 febrer 2021. <https://www.eldiario.es/internacional/draghi-apoya-gobierno-politicos-da-economia-e-interior-tecnicos_1_7216121.html> [Consulta: 12 juny 2023].

Santiago Germán; Quejigo Belén. «De la dictadura a la tecnocracia» [en línea]. 16 juny 2015. <<https://www.diagonalperiodico.net/la-plaza/27061-la-dictadura-la-tecnocracia.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Vaquer, Jordi. «Después de la tecnocracia» [en línea]. 10 desembre 2012. <https://www.cidob.org/prensa/depues_de_la_tecnocracia> [Consulta: 12 juny 2023].

Gil de Gómez Pérez-Aradros, Carlos. «Elites, tecnócratas y ciudadanía: hacia una democracia débil» [en línea]. Març 2012. <<https://www.redalyc.org/pdf/181/18126372019.pdf>> [Consulta: 12 juny 2023].

G. Poyatos, Pedro. «Qué tienen en común Monti Draghi y Papademos» [en línea]. 17 novembre 2011. <https://www.larazon.es/historico/4770-que-tienen-en-comun-monti-draghi-y-papademos-QLLA_RAZON_412704/> [Consulta: 12 juny 2023].

Etecé. «Tecnocracia» [en línea]. 3 agost 2018. <<https://humanidades.com/tecnocracia/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Rosas, Paula. «Qué fue el Movimiento Tecnocrático que quiso reemplazar a los políticos por ingenieros (y qué queda de él hoy)» [en línea]. 4 desembre 2022. <<https://www.bbc.com/mundo/noticias-63560675>> [Consulta: 12 juny 2023].

M. García Nieto, Fernando. «El rey filósofo de Platón» [en línia]. Data publicació. <<https://lucenadigital.com/opinion-lucena/el-rey-filosofo-de-platon-por-fernando-m-garcia-nieto>> [Consulta: 12 juny 2023].

Echegoyen Olleta, Javier. «Rey-Filósofo» [en línia]. <<https://e-torredebabel.com/platon-filosofia-griega-rey-filosofo/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Acfilosofia «La figura del rey- filósofo en platón» [en línia]. 1 octubre 2015. <<https://www.acfilosofia.org/hemeroteca/filosofas-y-filosofos/524-la-figura-del-rey-filosofo-en-platon.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Miguel Baquero, Juan. «Los tecnócratas de Franco: cuando el capitalismo se disfrazó de nacionalcatolicismo» [en línia]. Data publicació. <https://www.eldiario.es/andalucia/lacajanegra/libros/franquistas-industrializaron-espana-reyes-catolicos_1_3391800.html> [Consulta: 12 juny 2023].

Filoxarxa. «Saint-Simon, Claude Henri de Rouvroy, comte de» [en línia]. <<http://www.pensament.cat/filoxarxa/filoxarxa/nou28nqm.htm>> [Consulta: 12 juny 2023].

Cohnen, Fernando; Navarro, Fran. «Saint-Simon, precursor del socialismo» [en línia]. 24 maig 2016 <<https://www.muyinteresante.es/historia/34632.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Fernández, Tomás y Tamaro, Elena. «Biografía de Conde de Saint-Simon» [en línia]. 2004. <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/s/saint_simon_conde.htm> [Consulta: 12 juny 2023].

Angel Centeno, Miguel. «La revolución salinista. La crisis de la tecnocracia en México» [en línia]. Novembre-Desembre 1997. <https://static.nuso.org/media/articles/downloads/2641_1.pdf> [Consulta: 12 juny 2023].

Moreno, Víctor; E. Ramírez, María; de la Oliva, Cristian; Moreno, Estrella. «Carlos Salinas de Gortari» [en línia]. 20 març 2010. <<https://www.buscabiografias.com/biografia/verDetalle/6092/Carlos%20Salinas%20de%20Gortari>> [Consulta: 12 juny 2023].

Ortiz de Zárate, Roberto. «Carlos Salinas de Gortari» [en línia]. 1 gener 2007. <https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/america_del_norte/mexico/carlos_salinas_de_gortari> [Consulta: 12 juny 2023].

Hernández Rodríguez, Rogelio. «Entre la racionalidad tecnocrática y la gobernabilidad La importancia del consenso político en México» [en línia]. Setembre-Desembre 2014 <<https://www.elsevier.es/es-revista-revista-mexicana-ciencias-politicas-sociales-92-ar>>

[ticulo-entre-racionalidad-tecnocratica-gobernabilidad-la-S0185191814702211>](#)
[Consulta: 12 juny 2023].

Testoni, Michele. «Draghi, el mito de la tecnocracia y el futuro de la democracia» [en línea]. 9 febrer 2021. <<https://agendapublica.elpais.com/noticia/17546/draghi-mito-tecnocracia-futuro-democracia>> [Consulta: 12 juny 2023].

G. Poyatos, Pedro. «¿Cuántos Gobiernos tecnócratas ha tenido Italia?» [en línea]. 3 febrer 2021. <<https://www.larazon.es/internacional/20210203/6fyof7lsqvaddir4psv25gcyaq.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Charte, Miguel. «Italia Perfil | Mario Draghi, de "salvador" del euro a último derrotado por la política italiana» [en línea]. 21 juliol 2022. <<https://www.rtve.es/noticias/20220721/italia-perfil-mario-draghi/2390284.shtml>> [Consulta: 12 juny 2023].

Gerbaudo, Paolo. «Los gobiernos técnicos no solucionan la ingobernabilidad» [en línea]. 22 juliol 2022. <<https://www.almendron.com/tribuna/los-gobiernos-tecnicos-no-solucionan-la-ingobernabilidad/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Salgado Álvarez, Adriel. «La inestabilidad de Italia se mide en gobiernos: un primer ministro cada 13 meses» [en línea]. 20 juliol 2022. <<https://www.newtral.es/italia-gobierno-inestabilidad/20220720/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Mingardi, Alberto. «El niño de Italia» [en línea]. 26 gener 2022. <<https://www.almendron.com/tribuna/el-ninero-de-italia/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Capussela, Andrea. «El crepúsculo de la tecnocracia en Italia» [en línea]. 23 setembre 2022. <<https://legrandcontinent.eu/es/2022/09/23/el-crepusculo-de-la-tecnocracia-en-italia/>> [Consulta: 12 juny 2023].

Tori, Manuel. «Italia vuelve a la tecnocracia para afrontar su crisis política, sanitaria y económica derivada del coronavirus» [en línea]. 4 febrer 2021. <<https://www.publico.es/politica/mario-draghi-italia-vuelve-tecnocracia-afrontar-crisis-politica-sanitaria-economica-derivada-coronavirus.html>> [Consulta: 12 juny 2023].

Larragay, Miguel. «350 y ½. la tecnocracia y el caso italiano» [en línea]. 8 abril 2021. <<https://www.fundacionmgimenezabad.es/es/350-y-12-la-tecnocracia-y-el-caso-italia-no>> [Consulta: 12 juny 2023].

Swissinfo. «Italia se encomienda a su cuarto gobierno técnico para afrontar la pandemia» [en línea]. 3 febrer 2021.

<<https://www.swissinfo.ch/spa/italia-gobierno--documentaci%C3%B3n-italia-se-encomienda-a-su-cuarto-gobierno-t%C3%A9cnico-para-afrontar-la-pandemia/46341366>> [Consulta: 12 juny 2023].

Ortiz de Zárate, Roberto. «Carlo Azeglio Ciampi» [en línia]. 2001. <https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/europa/italia/carlo_azeglio_ciampi> [Consulta 13 juny 2023].

Rullán, Marta. «Manos Limpias, 30 años del terremoto político y judicial que cambió Italia» [en línia]. 19 febrer 2022. <https://www.swissinfo.ch/spa/italia-corrupci%C3%B3n_manos-limpias--30-a%C3%B1os-del-terremoto-pol%C3%ADtico-y-judicial-que-cambi%C3%B3-italia/47361934> [Consulta: 13 juny 2023].

Domènech, Rossend. «Italia conmemora el 25 aniversario de Manos Limpias sin conseguir eliminar la corrupción» [en línia]. 16 febrer 2017. <<https://www.elperiodico.com/es/internacional/20170216/italia-conmemora-el-25-aniversario-de-la-operacion-manos-limpias-que-xxxxx-5842637>> [Consulta: 13 juny 2023].

M^a De Miguel Ceballos, Eva. «Dini, Lamberto» [en línia]. <<https://www.mcnbiografias.com/app-bio/do/show?key=dini-lamberto>> [Consulta: 13 juny 2023].

Enciclopèdia. «Lamberto Dini» [en línia]. <<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/lamberto-dini>> [Consulta: 13 juny 2023].

Velásquez, Kelly. «Lamberto Dini, una alternativa técnica» [en línia]. 15 gener 1995. <<https://www.eltiempo.com/archivo/documento/MAM-304447>> [Consulta: 13 juny 2023].

Hmong «Renovación Italiana» [en línia]. <https://hmong.es/wiki/Italian_Renewal> [Consulta: 13 juny 2023].

Web Financial Group S.A. «Italia: Mario Monti, primer líder de la era post Berlusconi (II)» [en línia]. 14 novembre 2011. <<https://www.bankinter.com/blog/lo-ultimo/italia-mario-monti-primer-lider-de-la-era-post-berlusconi-ii>> [Consulta: 13 juny 2023].

Enciclopèdia. «Mario Monti» [en línia]. <<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/mario-monti>> [Consulta: 13 juny 2023].

Ortiz de Zárate, Roberto. «Mario Monti» [en línia]. 11 novembre 2011. <https://www.cidob.org/biografias_lideres_politicos/europa/italia/mario_monti> [Consulta: 13 juny 2023].

Euronews. «Markets react to Monti's decision to resign» [en línia]. 10 desembre 2012 publicació.

<<https://www.euronews.com/2012/12/10/markets-react-to-monti-s-decision-to-resign>> [Consulta: 13 juny 2023].

Euronews. «What is the outlook for Italy after the election?» [en línia]. 28 febrer 2013.

<<https://www.euronews.com/my-europe/2013/02/28/what-is-the-outlook-for-italy-after-the-election>> [Consulta: 13 juny 2023].

Euronews. «Italian populism vs realism» [en línia]. 26 febrer 2013.

<<https://www.euronews.com/2013/02/26/italian-populism-vs-realism>> [Consulta: 13 juny 2023].

Elliott, Larry. «Enter the Draghi: can 'Super Mario' save Italy as he did the euro?» [en línia]. 3 febrer 2021.

<<https://www.theguardian.com/business/2021/feb/03/enter-the-draghi-can-super-mario-save-italy-as-he-did-the-euro>> [Consulta: 13 juny 2023].

Jones, Gavin; Fonte, Giuseppe. «De Fráncfort a Roma, "Super Mario" Draghi acude al rescate de Italia» [en línia]. 3 febrer 2021.

<<https://www.infobae.com/america/agencias/2021/02/03/de-francfort-a-roma-super-mario-draghi-acude-al-rescate-de-italia/>> [Consulta: 13 juny 2023].

El Confidencial. «Mario Draghi dimite como primer ministro de Italia: reacciones y última hora, en directo» [en línia]. 14 juliol 2022.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/2022-07-14/dimite-mario-draghi-primer-ministro-italia-ultima-hora-reacciones-directo_3461246/> [Consulta: 13 juny 2023].

Brandoli, Javier. «¿Por qué todo es más fácil si te llamas Draghi? El secreto detrás de 'Super Mario'» [en línia]. 1 juny 2021.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2021-06-01/por-que-todo-es-mas-facil-si-te-llamas-mario-draghi_3108079/> [Consulta: 13 juny 2023].

Savio, Irene. «Cómo 'Super Mario' Draghi (y no Sánchez) se ha colado entre los pesos pesados de la UE» [en línia]. 10 maig 2021.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2021-05-10/super-mario-draghi-italia-estrella-influente-europea_3071976/> [Consulta: 13 juny 2023].

Alarcón, Nacho.. «Italia vuelve a ser Italia: la 'crisis Draghi' genera nervios e incertidumbre en la UE» [en línia]. 14 juliol 2022.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2022-07-14/italia-crisis-draghi-incertidumbre-union-europea_3461361/> [Consulta: 13 juny 2023].

Alonso, Ana. «La tecnocracia como vacun contra el caos» [en línia]. 7 febrer 2021.

<<https://www.elindependiente.com/internacional/2021/02/07/la-tecnocracia-como-vacun-una-contra-el-caos/>> [Consulta: 13 juny 2023].

Guerzoni, Monica. «Mario Draghi dimite e Italia celebrará elecciones anticipadas el 25 de septiembre» [en línea]. 21 juliol 2022. <<https://www.elmundo.es/internacional/2022/07/21/62d8fec2fc6c8307378b4589.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Hart, Robert. «El primer ministro italiano, Mario Draghi, dimite mientras el gobierno de coalición se desmorona» [en línea]. 21 juliol 2022. <<https://forbes.es/actualidad/174425/el-primer-ministro-italiano-mario-draghi-dimite-mientras-el-gobierno-de-coalicion-se-desmorona/>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Mario Draghi dimite como primer ministro y sume a Italia en una nueva crisis política» [en línea]. 14 juliol 2022. <<https://www.rtve.es/noticias/20220714/dragui-dimite-movimiento-cinco-estrellas-mocion-confianza/2388634.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

Buj, Anna. «Francesco Figliuolo, el general de la pandemia en Italia» [en línea]. 17 abril 2021. <<https://www.lavanguardia.com/internacional/20210417/6942794/italia-gestion-pandemia-covid-francesco-figliuolo-militar-vacunacion.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Ríos, Sara. «Gobiernos tecnócratas en la zona euro: ¿son la solución definitiva para sacar de la crisis a Europa?» [en línea]. 14 novembre 2011. <<https://www.20minutos.es/noticia/1218878/0/gobiernos-tecnocratas/grecia-italia/solucion-crisis-euro/>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Acaba la luna de miel tecnócrata en Grecia e Italia» [en línea]. 3 febrer 2012. <<https://www.rtve.es/noticias/20120203/luna-miel-tecnocrata-acaba-grecia-italia/495281.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Cronología de la crisis de Grecia» [en línea]. 4 agost 2017. <<https://www.rtve.es/noticias/20170804/cronologia-crisis-grecia/329528.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Grecia coloca al tecnócrata Papademos al frente del Gobierno para aplicar el plan de rescate» [en línea]. 10 novembre 2011. <<https://www.rtve.es/noticias/20111110/presidente-griego-se-reune-tres-partidos-politicos-para-lograr-nuevo-gobierno-unidad/474445.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

A. Hall, Peter «La crisis del euro y el futuro de la integración Europea» [en línea]. <<https://www.bbvaopenmind.com/articulos/la-crisis-del-euro-y-el-futuro-de-la-integracion-europea/>> [Consulta: 13 juny 2023].

elEconomista.es. «La Comisión Trilateral: el think-tank que une a Mario Monti y Lucas Papademos» [en línea]. 11 novembre 2011. <<https://www.eleconomista.es/economia/noticias/3523263/11/11/La-Comision-Trilater>>

[al-el-thinkthank-que-une-a-Mario-Monti-y-Lucas-Papademos.html](#)> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Grecia votará en referéndum la condonación del 50% de su deuda a cambio de más recortes» [en línia]. 31 octubre 2011. <<https://www.rtve.es/noticias/20111031/grecia-votara-referendum-condonacion-del-50-su-deuda-cambio-mas-recortes/472257.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

Gobierno de España. «Grecia: Comentario general» [en línia]. <https://www.mites.gob.es/ficheros/ministerio/mundo/revista_ais/153/20.pdf> [Consulta: 13 juny 2023].

Eldridge, Alison. «Lucas Papademos» [en línia]. 7 octubre 2022. <<https://www.britannica.com/biography/Lucas-Papademos>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. «Papadimos jura el cargo como primer ministro de Grecia y mantiene en Economía a Venizelos» [en línia]. 11 novembre 2011. <<https://www.rtve.es/noticias/20111111/papadimos-jura-cargo-mantiene-como-ministro-finanzas-venizelos/474614.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

RTVE.es. « Lukás Papadimos, economista de formación anglosajona, asume las riendas de Grecia» [en línia]. 10 novembre 2011. <<https://www.rtve.es/noticias/20111110/lucas-papademos-economista-formacion-anglosajona-asume-riendas-grecia/474488.shtml>> [Consulta: 13 juny 2023].

Vozpopuli. «El primer ministro griego Lucas Papadimos reconoce que Atenas podría necesitar un tercer rescate» [en línia]. 30 març 2012. <https://www.vozpopuli.com/economia_y_finanzas/_0_464953533.html> [Consulta: 13 juny 2023].

EFE. «CincoDías» [en línia]. 3 febrer 2012 <https://cincodias.elpais.com/cincodias/2012/02/03/economia/1328408616_850215.html> [Consulta: 13 juny 2023].

Elcorreogallego. «La viceministra de Exteriores griega dimite por el duro plan de rescate» [en línia]. 10 febrer 2012 <<https://www.elcorreogallego.es/hemeroteca/viceministra-exteriores-griega-dimite-duro-plan-rescate-BBCG729239>> [Consulta: 13 juny 2023].

Europapress. «El viceministro de Trabajo griego dimite por las medidas de austeridad» [en línia]. 9 febrer 2012. <<https://www.europapress.es/economia/noticia-viceministro-trabajo-griego-dimite-medidas-austeridad-20120209180544.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Savio, Irene. «Grecia apuesta por los tecnócratas para no volver a asustar a Europa» [en línia]. 8 juliol 2019.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2019-07-08/tsipras-grecia-elecciones-resultado_2111855/> [Consulta: 13 juny 2023].

Sacaluga, Juan Antonio. «Grecia: la soledad del estratega» [en línia]. 8 juliol 2019. <<https://www.nuevatribuna.es/articulo/global/grecia/20190708104208164297.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Curto, Pedro Antonio. «Grecia, ¿dónde está Prometeo?» [en línia]. 5 juny 2016. <<https://www.lavozdeasturias.es/noticia/opinion/2016/06/05/grecia-donde-prometeo/0031465152676061966745.htm>> [Consulta: 13 juny 2023].

Zamora R., Augusto. «Democracia griega vs. autocracia europea» [en línia]. 5 juliol 2015. <<https://blogs.publico.es/dominiopublico/13802/democracia-griega-vs-autocracia-europea/>> [Consulta: 13 juny 2023].

BBC Mundo. «Guía rápida sobre las elecciones en Grecia» [en línia]. 14 juny 2012. <https://www.bbc.com/mundo/noticias/2012/06/120614_grecia_elecciones_parlamentarias_en> [Consulta: 13 juny 2023].

Gobierno de España. «Grecia: Comentario general» [en línia]. <https://www.mites.gob.es/ficheros/ministerio/mundo/revista_ais/159/12.pdf> [Consulta: 13 juny 2023].

Hosteltur. «Grecia: los partidos a favor del rescate ganan las elecciones» [en línia]. 18 juny 2012. <https://www.hosteltur.com/191170_grecia-partidos-favor-rescate-ganan-elecciones.html> [Consulta: 13 juny 2023].

Reuters Staff. «Grecia completa diseño de plan medidas austeridad: funcionarios» [en línia]. 26 setembre 2012. <<https://www.reuters.com/article/negocios-economia-grecia-ajuste-idLTASIE88P01N20120926>> [Consulta: 13 juny 2023].

BBC News. «Más austeridad y más protestas en Grecia» [en línia]. 8 novembre 2012. <https://www.bbc.com/mundo/noticias/2012/11/121107_economia_medidas_austeridad_grecia_bd> [Consulta: 13 juny 2023].

Aslandis, Paris. «El Pasok y las cinco fases del duelo» [en línia]. 7 juliol 2022. <<https://agendapublica.elpais.com/noticia/18110/pasok-cinco-fases-duelo>> [Consulta: 13 juny 2023].

La Vanguardia. «Resultados de las elecciones griegas: Syriza, a dos escaños de la mayoría absoluta» [en línia]. 26 gener 2015. <<https://www.lavanguardia.com/internacional/20150126/54425132599/resultados-elecciones-griegas.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Valero, Óscar. «Grecia: fin del rescate que salvó a un país y arruinó a una nación» [en línea]. 20 agost 2018. <https://www.elconfidencial.com/mundo/2018-08-20/grecia-tercer-rescate-austeridad_1606096/> [Consulta: 13 juny 2023].

Savio, Irene. «Grecia apuesta por los tecnócratas para no volver a asustar a Europa» [en línea]. 8 juliol 2019. <https://www.elconfidencial.com/mundo/europa/2019-07-08/tsipras-grecia-elecciones-resultado_2111855/> [Consulta: 13 juny 2023].

Álvarez, Leticia. «Mitsotakis apuesta por un gobierno de exministros para salir de la crisis» [en línea]. 9 juliol 2019. <https://www.lavozdegalicia.es/noticia/internacional/2019/07/09/mitsotakis-apuesta-gobierno-exministros-salir-crisis/0003_201907G9P17991.htm> [Consulta: 13 juny 2023].

Rocha, Adrià. «El mortífero accidente de tren complica la reelección del primer ministro de Grecia» [en línea]. 25 març 2023. <<https://www.epe.es/es/internacional/20230325/mortifero-accidente-tren-complica-reeleccion-grecia-85152857>> [Consulta: 13 juny 2023].

HuffPost. «La tragedia ferroviaria pone contra las cuerdas a Gobierno griego: más huelgas y protestas hoy» [en línea]. 8 març 2023. <<https://www.huffingtonpost.es/global/tragedia-ferroviaria-pone-cuerdas-gobierno-griego-mas-huelgas-protestas-hoy.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Savio, Irene. «Kyriakos Mitsotakis, investido como primer ministro de Grecia» [en línea]. 7 juliol 2019. <<https://www.france24.com/es/20190707-kyriakos-mitsotakis-gana-elecciones-grecia>> [Consulta: 13 juny 2023].

Lianos, Ioannis. «La crisis de endeudamiento de Grecia» [en línea]. 10 desembre 2015. <<https://revistafal.com/la-crisis-de-endeudamiento-de-grecia/>> [Consulta: 13 juny 2023].

Reuters. «Todas las claves sobre Grecia: causas y consecuencias de una crisis histórica» [en línea]. 21 juny 2011. <<https://www.eleconomista.es/economia/noticias/3172669/06/11/Grecia-causas-y-consecuencias-de-una-crisis-historica.html>> [Consulta: 13 juny 2023].

Koutsokosta, Efi. «Las lecciones aprendidas de la crisis de la deuda en Grecia, en puertas de otra crisis europea» [en línea]. 15 setembre 2022. <<https://es.euronews.com/2022/09/15/lecciones-aprendidas-de-la-crisis-de-la-deuda-en-grecia-en-puertas-crisis-euro>> [Consulta: 13 juny 2023].

Euronews. «Victoria amplia de Mitsotakis en Grecia pero sin mayoría absoluta, apuntando a una segunda vuelta» [en línea]. 22 maig 2023.

<<https://es.euronews.com/2023/05/21/en-directo-elecciones-generales-en-grecia-mit-sokakis-y-tsipras-en-busca-de-la-victoria>> [Consulta: 13 juny 2023].

Álvarez, Silvia. «Mitsotakis arrolla a Syriza en las elecciones de Grecia» [en línia]. 21 maig 2023.

<https://www.elconfidencial.com/mundo/2023-05-21/elecciones-grecia-conservador-mitsotakis-legislativas_3633755/> [Consulta: 13 juny 2023].

Lee, Tsung-Ling «When technocracy replaces democracy» [en línia]. 9 agost 2021. <<https://www.policyforum.net/when-technocracy-replaces-democracy/>> [Consulta: 13 juny 2023].

Bertsou, Eri «The Technocratic Challenge to Democracy: Experts, Elites and the People» [en línia]. <<https://ecpr.eu/Events/Event/PanelDetails/6812>> [Consulta: 13 juny 2023].

Kenton, Will. «What Is Technocracy? Definition, How It Works, and Critiques» [en línia]. 26 setembre 2021. <<https://www.investopedia.com/terms/t/technocracy.asp>> [Consulta: 13 juny 2023].

Cole, Matthew. «What's wrong with technocracy?» [en línia]. 22 agost 2022. <<https://www.bostonreview.net/articles/whats-wrong-with-technocracy/>> [Consulta: 13 juny 2023].

Gilley, Bruce. «Technocracy and democracy as spheres of justice in public policy» [en línia]. 18 juliol 2016. <https://web.pdx.edu/~gilleyb/DemocracyVsTechnocracy_Gilley.pdf> [Consulta: 13 juny 2023].

Brugué, Quim; Blanco, Ismael; Boada, Júlia. «Entornos y motores para la innovación en las políticas públicas» [en línia]. juny 2014. <<https://core.ac.uk/download/pdf/157852204.pdf>> [Consulta: 16 agost 2023].

Madison, James. «Federalist Paper no. 57, 384--85» [en línia]. 1788 <<https://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/v1ch4s26.html>> [Consulta: 18 agost 2023].

Saint-Simon. «L'Organisateur» [en línia]. 1820 <<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6101761v/f22.item>> [Consulta: 23 agost 2023].

Delage, Agnes; Valladares, Fernando; Rivera, Marta. «Alerta desde la ciencia a los votantes» [en línia]. 15 juliol 2023 <https://www.eldiario.es/cienciacritica/alerta-ciencia-votantes_132_10379723.html> [Consulta: 23 agost 2023].

Europa Press. «La sequía preocupa al 94% del medio rural y al 90% del entorno urbano en España, según un estudio» [en línia]. 5 juliol 2023 <https://www.cope.es/actualidad/sociedad/noticias/sequia-preocupa-del-medio-rural-del-entorno-urbano-espana-segun-estudio-20230705_2798515> [Consulta: 23 agost 2023].

Boza, Dídac; Alguacil, Francesc. «Qui és qui en el "Govern dels millors"» [en línia]. 27 octubre 2010 <<http://www.laxarxa.cat/actualitat/politica/noticia/qui-es-qui-en-el-govern-dels-millors/>> [Consulta: 17 agost 2023].

Govern.cat. «El president Artur Mas nomena els nous consellers i conselleres del Consell Executiu de la Generalitat» [en línia]. 28 desembre 2010 <<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/61228/president-artur-mas-nomena-nous-consellers-conselleres-del-consell-executiu-generalitat>> [Consulta: 17 agost 2023].

Gonter, Quim. «El mandat d'Artur Mas: II. El Govern dels millors» [en línia]. 29 novembre 2021 <<https://elmati.cat/el-mandat-d-artur-mas-ii-el-govern-dels-millors/>> [Consulta: 17 agost 2023].

Casanova, Agustí. «El govern dels millors» [en línia]. 12 gener 2011 <<https://www.diaridegirona.cat/opinio/2011/01/12/govern-dels-millors-49480487.html>> [Consulta: 17 agost 2023].

La Información. «Dimar espera que se cierre hoy mismo el acuerdo de Gobierno en Grecia» [en línia]. 20 juny 2012 <https://www.lainformacion.com/espana/dimar-espera-que-se-cierre-hoy-mismo-el-acuerdo-de-gobierno-en-grecia_Zi8JLYgyeR6fgPCZeZJ7N2/> [Consulta: 6 octubre 2023].

ANNEXOS

ANNEX 1 - ENTREVISTA A QUIM BRUGUÉ²⁹ (transcripció)

B: M'agradaria que m'expliquessis, com a introducció: com definiries un govern tecnocràtic?

Q: Bé, un govern tecnocràtic, de fet es pot fer una definició molt literal, no? És aquell on els criteris per prendre decisions es volen basar en aspectes tècnics i que per tant aspirin a ser objectius, a no deixar-se portar per ideologies, no deixar-se portar per interessos i per tant, suposa una confiança que hi ha respostes als problemes públics, respostes que han d'articular els governs des de les seguretats de l'expert, de la tècnica.

B: Ara feta aquesta definició, tu quins avantatges i inconvenients hi trobes en aquest sistema?

Q: Hi trobo inconvenients sobretot quan ho ajuntem amb govern, perquè la tecnocràcia és molt útil per a construir un cotxe, o per operar a algú, o per a resoldre determinades qüestions tècniques. Però la feina de governar no és exactament aquesta, la feina de governar és equilibrar interessos, és disposar de projectes de futur, i això no és una cosa que et pugui solucionar la tècnica, perquè la tècnica sempre s'aplica sobre una única dimensió. Diguem, puc ser expert en produir cotxes, però en canvi l'expert, al governar les infraestructures de carreteres, ha de tindre en compte els cotxes, però també la salut (perquè els cotxes contaminen), també la sostenibilitat... Per tant, l'activitat de govern no es pot basar en un únic criteri tècnic, sinó que necessita combinar-ne diversos, i per tant els governs tecnocràtics apareixen des del meu punt de vista com a falses solucions. És com el que hem vist ara amb la pandèmia: quan un està espantat per la pandèmia, l'expectativa que hi hagi un tècnic que m'ho arregli tot i que tingui la solució és una expectativa molt confortable, però en canvi la pandèmia ens ha mostrat que no existeix una resposta a la pandèmia, una solució màgica a aquesta, perquè els propis experts, els propis metges, els propis especialistes en aquest àmbit han anat canviant d'opinió, han anat fent altres coses i, a més, hem anat veient com, sota la pandèmia, també s'han de tenir en compte aspectes laborals, aspectes econòmics, aspectes educatius, i no només estrictament aspectes mèdics.

Per tant, jo els hi veig -si vols- l'avantatge d'una aparent garantia de seguretat, de fins i tot la possibilitat de no deixar-se emportar per passions partidistes, però en canvi crec que és una falsa solució.

---

²⁹ Llicenciat en ciències econòmiques a la UAB, diplomad en anàlisi de dades per a les ciències socials a Essex University i doctor en ciència política i de l'administració a la UAB, ha investigat en els àmbits de la gestió pública, el govern local, la participació ciutadana, i l'anàlisi de les polítiques públiques. Entre 2003 i 2008 va ser director general de Participació Ciutadana de la Generalitat de Catalunya, i actualment és professor a la UdG.

B: Llavors no deus trobar molts aspectes de la tecnocràcia que puguin millorar la nostra democràcia actual.

Q: Jo crec que no. És més, si agaféssim als experts en la teoria de la democràcia de la literatura clàssica, ens dirien que precisament la tecnocràcia pot ser un complement, una necessitat del funcionament de l'administració pública, però des del punt de vista del govern democràtic és una amenaça. Hi ha un text que penso que el trobaràs citat aquí, que només et cito el títol per a que vegis el plantejament d'un tal Todorov, que es titula "Los enemigos íntimos de la democracia" i la tesi principal d'aquest llibre és que durant la primera part del segle XX, al voltant de la segona guerra mundial, els enemics de la democràcia eren externs, eren el feixisme, si vols l'estalinisme o el comunisme, però eren amenaces, enemics, que venien de fora. Però en canvi, des de la segona meitat del segle XX, i especialment a finals del segle XX i inicis del XXI, els enemics de la democràcia estan dins del propi sistema, els tenim a casa per dir-ho així. I llavors, explica i identifica tres tipus d'enemics:

Un és el populisme, que avui en dia se'n parla molt del populisme, i de fet és: "en comptes d'estar aquí tots discutint democràticament, feu-me cas a mi, que jo sóc la veu del poble, que jo sé el que ens convé a tots". El populisme requereix d'un lideratge fort, com els de Bolsonaro, Trump..., solucions d'aquestes de "jo sé el que cal i, a part, jo us encarno, us represento".

Aquest text cita una segona amenaça que s'apropa a la tecnocràcia, però que no ho és ben bé. És la voluntat que es va donar sobretot als anys 90 (amb un domini més important del neoliberalisme) de convertir les administracions i els governs en una mena d'empresa, que solia ser per a la satisfacció de l'usuari o client. Va ser l'època de totes les grans privatitzacions i d'un intent de transformar l'administració pública a imatge i semblança de com funcionen les empreses. Això també acaba matant la democràcia, també és un enemic íntim de la democràcia, perquè en realitat no és veritat, perquè els governs no tracten amb clients, tracten amb ciutadans i bona part d'aquests ciutadans no poden ser clients perquè no tenen capacitat d'escollir, no tenen diners, no estan en condicions de tindre allò que dóna poder a un client, i pensar que el govern ha de funcionar com una empresa i el ciutadans han de ser clients doncs genera molts desequilibris, molta desigualtat, com ha passat a partir dels anys 90.

Hi afegeixo un tercer enemic íntim de la democràcia que és la tecnocràcia. De fet l'argument és molt senzill: si ja hi ha un expert en educació que sap com han de funcionar les escoles, per què carai necessitem un conseller d'educació? Per què necessitem política educativa? Si ja hi ha algú que sap com s'han de fer les coses, per què serveix la democràcia?

Per tant, les temptacions populistes, clientelars i tecnòcrates que anomena aquest senyor no només no ajuden a la democràcia sinó que són -ell diu- els seus enemics íntims. I com deia l'altre dia a classe, això ja era un debat de filosofia clàssica entre

Plató i Aristòtil, entre el rei filòsof de Plató i la mirada més democràtica d'Aristòtil quan diu que mai el més savi dels homes sabrà com molts, que ho podríem traduir com: mai el millor dels tecnòcrates sabrà tant com molts ciutadans. Llavors en aquest sentit no només no és una ajuda, sinó que és un perill l'excés de tecnocràcia.

B: Doncs potser ja hauràs respost la pregunta de si creus que està bé que es prioritzi l'opinió dels experts davant de la de la població.

Q: No, jo crec que l'opinió dels experts és una opinió que s'ha d'incorporar, i jo distingiria entre el servei públic i la política pública. Si jo vaig a un hospital públic i m'han d'operar d'apendicitis, aquí la meua opinió sobre si l'apendicitis està a l'esquerra o la dreta no té cap sentit. Hi ha un expert, un metge que sap on és l'apendicitis i, per tant, ell ja sabrà si està a l'esquerra o a la dreta. I jo tampoc puc opinar sobre com m'han de tallar o no m'han de tallar, per tant quan estem executant serveis públics les opinions tècniques tenen un paper molt important. En canvi, quan parlem de polítiques públiques -torno a l'àmbit de la salut amb la pandèmia- l'opinió del metge és molt rellevant a l'hora de tractar una pandèmia, però els mestres també tenen coses a dir sobre com gestionem la pandèmia, perquè va tenir un efecte molt important sobre el sistema educatiu. També els treballadors socials, per l'efecte sobre les persones que viuen en males condicions o viuen al carrer, o l'economia, la gent que treballa, la gent que té empreses... Per tant la democràcia el que permet és construir una política de salut pública que òbviament escolta als metges, però que també ha d'escoltar a d'altres. No sols en l'àmbit de la medicina. Ara, per exemple, que s'està produint un envelliment de la població. Aquesta gent gran és dependent, però amb l'estructura familiar i social que hem anat construint, molts d'ells viuen sols. I tenen malalties cròniques de les quals cal tenir cura. Clar, si els han d'operar és un tema tècnic i ja està, però si tenen diabetis o si tenen una malaltia crònica, s'han de tenir en compte més coses. És obvi que l'opinió del metge és molt important, però també és obvi que no és el mateix si vius sol o si vius amb la família, si ets pobre o ets ric, si a part de la diabetis tens el cap clar o no. Per tant, fins i tot en un àmbit que aparentment és tant d'experts com el de la medicina, jo entenc que a l'hora d'operar hi ha només un criteri tècnic, però quan tractem la cronicitat, les malalties cròniques, el tema de la gent gran dependent, aquí hauríem d'escoltar-los a ells, aquí hauríem d'escoltar les seves famílies, aquí hauríem d'escoltar als treballadors socials que saben les condicions de vida en les quals es troben. I, per tant, per donar un bon servei, hauríem d'incorporar altres veus, d'alguna forma hauríem de democratitzar aquella intervenció, aquella política.

B: En relació amb la idea que la intenció de la tecnocràcia és fer una política ni d'esquerres ni de dretes, sinó el que sigui més convenient, creus que això es podria aconseguir de veritat?

Q: No. Perquè la política sempre és d'esquerres o de dretes, o sempre té un component ideològic. Primer, perquè no tothom té els mateixos objectius de futur i els objectius de futur no és una cosa tècnica, no és una cosa tecnòcrata, sinó que és un valor, una il·lusió, per tant, això no es pot tecnificar. Si la teva il·lusió és viure en una societat d'iguals o una societat competitiva, doncs no et puc dir si tens la raó o no, és la teva il·lusió, són els teus valors al fons. I, fins i tot, la manera d'assolir-los. Fins i tot si ens poséssim d'acord en que tots dos volem el major benestar, tu pots estar convençut que la millor manera d'aconseguir el benestar per tots és reduir impostos, perquè això activarà l'economia, i ho pots dir amb tota la teva bona fe. En canvi, jo puc dir que s'haurien d'apujar els impostos. Per tant, no hi ha respostes certes ni en relació a on anem ni a com arribar-hi. Governar, diguéssim, és etimològicament portar el timó. Governar és conduir cap a una determinada direcció, cap a un determinat port. Que a tu t'agradi més anar al port de l'Escala que al port de Roses no és una qüestió tècnica, t'agradarà més l'Escala que Roses diguessim. I fins i tot a l'hora de conduir la nau com si fos un veler, hi ha gent que creu que és millor si fas servir la cenyida i navegues contra el vent fent ziga-zagues i avançant a poc a poc, i altres que és millor si no et poses contra el vent. L'itinerari també és discutible. I la tecnocràcia pretén negar això, o aquesta idea molt extrema d'un govern tecnocràtic. La tecnocràcia ha d'ajudar a governar, però no pot substituir al govern.

B: Llavors també, creus que aplicar alguns d'aquests principis de la tecnocràcia a la societat catalana, opines que serien ben rebuts per la població d'aquí?

Q: La tecnocràcia sol ser ben rebuda perquè vivim en un període en la societat catalana, al igual que en d'altres, d'un important descrèdit de la política, de descrèdit als polítics, de descrèdit als partits, de descrèdit de les ideologies, i llavors la tecnocràcia és el refugi natural, la tecnocràcia és l'expectativa que podrem desfer-nos de tots aquests polítics i de tots aquests partits, i que ens governarà gent que sap el que fa. Això és molt fàcil de vendre, això és molt atractiu, per tant hi som tots molts proclius a caure en la tecnocràcia. I a més a més, no és una cosa del moment actual, sinó que tenim tota una història que ens porta cap aquí: som societats que venen de la Il·lustració, i la Il·lustració és la confiança en la ciència, la confiança en el saber i per tant de vegades posem una enorme confiança en la capacitat d'aquest saber per a solucionar els problemes. I si no anem tan lluny, el propi estat del benestar, va ser un model proper a la tecnocràcia. De fet, es parlava en aquell moment que hi havia el que s'anomenava el consens socialdemòcrata, i que per tant, tothom estava més o menys d'acord ideològicament en el que s'havia de fer, que eren polítiques econòmiques keynesianes, que volia dir crear un gran sector públic, etc. Però en això, tothom hi estava més o menys d'acord a nivell europeu durant uns anys. I, de fet, hi ha qui ha explicat l'estat del benestar com un pacte entre governants i governats. Això ho explicava un polítòleg així: "En aquell moment, els governants els hi van dir als governats: si em voteu i em deixeu en pau durant quatre anys (no m'empieueu més, em voteu i ja està), jo amb els meus tècnics,

els meus professionals, us garanteixo que cada any tindreu més i millors serveis públics”. I de fet, l'estat del benestar era un model que era molt desmobilitzador de la participació ciutadana, i que confiava molt en què un cop s'havia votat, es tractava de fer les coses com s'havien de fer i poca cosa més, no hi havia massa debat democràtic en relació a això. Això ho ha impregnat molt tot. Jo recordo a les eleccions que va guanyar el José Montilla aquí a Catalunya que el lema dels socialistes era “Fets i no paraules”. El “fets i no paraules” reflecteix molt bé aquesta idea de “això no es tracta de parlar, es tracta de fer coses i per tant de confiar en la gent que sap fer bé les coses”. I ja dic que no és només de la dreta, com he posat el cas del Montilla del Partit Socialista, però encara fa poc no sé si era la Isabel Díaz Ayuso o l'alcalde de Madrid que deien “Se'ns podrà criticar per molts motius, però sabem gestionar, sabem fer les coses”. La dreta ha utilitzat moltes vegades aquest argument de “nosaltres no tenim ideologia com aquests”. Ara es critica molt el govern d'Espanya perquè és un govern ideològic, és un govern d'esquerres, i es diu que en canvi, el que hauríem de fer és deixar-nos d'ideologies i gestionar de la manera que ens diuen els experts i poca cosa més. Per tant, i tant que té camí per córrer, la tecnocràcia, tant a Catalunya com a Espanya com a la resta del món, tant perquè és un refugi en èpoques d'incertesa i de por com el que vivim ara (és l'esperança de trobar algú que ens ho arregli), com perquè tenim una història que ja ve de la Il·lustració i que s'intensifica amb l'estat del benestar.

B: També ara, en l'actualitat, hi ha el problema que la població està molt distanciada dels polítics i que té una molt mala opinió d'ells. Creus que una causa d'això és que la divisió en partits fa que aquests es dediquin més a una confrontació que a buscar acords que afavoreixin a la població? I, la tecnocràcia podria ajudar en aquest problema i potser arribar a ajudar a fer pactes?

Q: Segurament la tecnocràcia podria dissenyar un cert terreny de joc sobre el qual poder arribar a pactes. És a dir, segurament els experts en epidèmies han de dir “Escolteu, una epidèmia és això i passa això” i després els que estem al voltant ens hauríem de posar d'acord al voltant d'aquest tema. Jo crec, de totes maneres, que de vegades el que s'intenta és dir “No cal que us poseu d'acord els que esteu al voltant d'aquesta taula, farem que aquest expert sigui el que prengui les decisions i ja està, perquè si vosaltres no en sabeu d'aquest tema, per què hem d'estar discutint i arribant a acords? Posem a un metge governant i ja està, que sigui ell qui prengui les decisions”. Era una de les coses de les quals s'acusava al Salvador Illa quan va començar a gestionar la pandèmia: el fet que no era metge, que no deixa de ser una cosa una mica absurda des del meu punt de vista. No cal ser un expert en medicina per fer política de salut. O en els casos italians, doncs escolti, que dirigeixi el govern Mario Monti o en Conti, que són perfils tecnocràtics. Anomenem primer ministre a Itàlia a unes persones que no hi estan perquè hagin guanyat unes eleccions, venen de la unió europea, són tecnòcrates i per tant que governin ells. Per tant, és veritat que podria ser, però no crec que sigui el que està passant. I l'altra cosa que pot estar passant és que independentment del que digui aquest mapa de partida de caràcter

tècnic, el que ens trobem és que simplement aquests dos no es volen posar d'acord, no necessitem un tecnòcrata per a que es posin d'acord, és que políticament sembla que els hi va bé la polarització, ens trobem que efectivament la política és arribar a consensos i és posar-se d'acord, és diàleg, i potser és cert que s'ha polaritzat excessivament, però aquest no és un tema que hagi de solucionar la tecnocràcia, és un problema que han de solucionar els agents polítics.

B: Actualment i com ja havíem dit abans, també hi ha l'ascens dels populismes i dels partits d'extrema dreta. L'aplicació del model tecnocràtic, d'alguna manera, podria ajudar a frenar aquesta tendència?

Q: De fet fins i tot de vegades es reforcen mútuament. En el cas italià, em penso que era el Mario Draghi, va arribar precisament després de l'esgotament del govern Berlusconi, que era un govern populista. Hi ha uns autors que diuen que el problema de la democràcia és que ha de trobar l'equilibri com un pèndol, i els pèndols van d'un costat a l'altre. Llavors, en aquest pèndol, en un costat hi ha una cosa que és "Què esperem de la democràcia?" La democràcia té una ànima pragmàtica, perquè la democràcia serveix per resoldre els problemes del dia a dia. I és veritat, quan votem i escollim govern esperem que les escoles funcionin, que els hospitals funcionin, hi ha aquest element de pragmatisme. Però Margaret Canovan, que era qui deia això, deia que també té una ànima redemptora. Si vols, una ànima més idealista que és gairebé religiosa, perquè la democràcia no només resol els problemes del dia a dia, sinó que és la promesa d'un món millor amb uns determinats valors, amb un sentit de comunitat, amb un sentit de col·lectivitat. També diu "El problema de la democràcia és que és les dues coses al mateix temps" i mantenir-se en aquest punt d'equilibri és molt difícil. I de fet és una altra forma de parlar de les temptacions, també diu que el que ens ha passat en els últims anys i ens ha portat en part a l'aparició dels populismes és que clar, si la democràcia s'havia convertit molt en una gestoria del dia a dia, -allò que deia el Montilla "fets i no paraules"- no cal que parlem, anem a gestionar el dia a dia. Clar, això va generant un entorn molt fred i acaba matant a la democràcia, un excés de tecnocràcia seria un enemic de la democràcia perquè la fa morir per congelació. I això ens ha passat a partir dels 80 i els 90, en part com a crisi de l'estat del benestar: havíem acabat veient a l'estat com algú que obria escoles, que feia no-sé-què, que ens arreglava moltes coses, però ens despertava molt poca passió, era una cosa molt pragmàtica. Llavors ha arribat un moment que hem dit "Això és la democràcia?" i sobretot aquí cal afegir-hi que la crisi de l'estat del benestar fa que, a més a més, les escoles cada cop funcionin pitjor i doncs si a sobre les coses no funcionen, això entra en crisi. Llavors fixa't que hem passat a l'altre costat, és la llei del pèndol de fet. El que ha passat a Catalunya és molt il·lustratiu: Puigdemont és gairebé una religió, a la que rasques una mica. Ara es pot dir més clar, fa uns anys això quasi no es podia dir; però ara que han passat deu anys d'aquesta il·luminació podem dir: "Home, potser no ho havíem calculat del tot bé". Era un lideratge il·lusionant, basat en unes expectatives de futur, en una comunitat, en no-sé-què. Per mi Puigdemont és un exemple de

lideratge populista, però també ho són altres del moment que de fet es desempalleguen d'aquest dia a dia i se'n van a l'altre extrem. Llavors, però què passa amb el populisme? El populisme és molt calent, ho hem vist amb el propi procés, i corre el perill de morir abrasat. Per tant, és una altra manera de dir-te el d'abans: el perill de la democràcia és que mantenir l'equilibri és molt difícil i correm el perill de caure. I de vegades el que ens passa és que, quan sortim escaldats d'aquí, tendim a passar-nos cap allà perquè és la llei del pèndol, i quan sortim congelats d'aquí tendim a anar cap allà, i aquest punt és molt difícil. Això fa que la democràcia sigui molt fràgil i que sigui una cosa molt delicadeta, i per això està sempre amenaçada, perquè és molt inestable. La democràcia, encara que nosaltres ens pensem que és una cosa immutable, de fet és un règim molt inestable. Històricament ha sigut molt excepcional i sempre amb moltes inestabilitats perquè és la seva pròpia naturalesa, perquè és contradictòria en la seva pròpia definició i això Canovan ho explica molt bé al parlar de les dues ànimes: la redemptora i la pragmàtica. Diferents autors ho expliquen de diferents maneres, aquí hi trobes algunes referències. Però no pots pensar que alguna d'aquestes ànimes per ella sola són solucions a la democràcia, és trobar un equilibri, la democràcia. La democràcia ha de resoldre problemes però ha de tenir passions també, ha de tenir ideals, i ha de saber combinar aquestes dues coses.

B: La següent pregunta seria: creus que una tecnocràcia restringeix la participació en la democràcia? Hi hauria alguna possibilitat d'un sistema mixt en el que no es perdessin cap d'aquests valors?

Q: Sí, el sistema mixt ha d'existir. Per exemple, jo quan estava en el govern de la Generalitat, amb en Joan Boada, vam fer la planificació hidrològica, els plans hidrològics. Què fem amb els rius? El tema de l'aigua és un tema molt delicat i ara que tornem a tindre sequeres, se'n torna a parlar molt. Llavors, com s'aborda el tema de l'aigua seguint les indicacions d'una directiva europea? Clar, hi ha experts en temes hídrics, hi ha enginyers hídrics, hi ha biòlegs, però l'aigua és un tema d'energia sostenible. Ens trobem que a la capçalera del Ter hi ha empreses d'aprofitament hidroelèctric que consumeixen aigua, però que la converteixen en energia neta. És també un tema d'agricultura, de fet el 80% de l'aigua la consumeix el pagès i per tant, tots els sindicats agraris i els pagesos hi tenen molt a dir. Però els ecologistes ens diuen que si no té uns mínims hectòmetres cúbics de cabal de manteniment, el riu es mor i no es mantenen les lleres, no es mantenen els ecosistemes. Però a més, l'aigua també queda contaminada pels purins de les granges de porcs que hi ha al curs del riu. I l'aigua, al final, tots paguem un preu per consumir-la, i per tant també és un tema de veïns i d'ajuntaments. Per tant, no hi ha una solució, no hi ha un enginyer hídric que ens digui què hem de fer amb l'aigua, sinó que la pròpia directiva deia: "Facin un procés de debat amb tots aquests sectors implicats i decideixin quina és la seva planificació hídrica". Ara, això vol dir que els experts que estan treballant a l'ACA (l'Agència Catalana de l'Aigua) no hi tenen res a dir? Home, els agents, els experts en temes hídrics de fet assistien a les reunions en

les quals participaven pagesos, ecologistes, industrials i veïns, i ells exposaven quina era la situació. Posaven el diagnòstic sobre l'estat de les aigües a sobre de la taula i quan es feia una proposta, quan algun ecologista o algun empresari deia: "és que jo faria això", doncs el tècnic deia: "això per fer-ho val tant, això es pot fer, això no es pot fer", exposaven els avantatges i els inconvenients. Així doncs, el paper dels tècnics era molt important perquè la participació ciutadana no fos una olla de grills en la qual cadascú diu el que li sembla sense gaire criteri. Per tant, en aquest sentit, sí que és molt necessari que els experts i el conjunt de la ciutadania s'articulin. Però cadascú té el seu paper i el que no és veritat és que els experts només tenen una resposta. Els experts han de dir la viabilitat, els pros i els contres de les moltes propostes que hi ha. És a dir, i torno amb els exemples: si tenim problemes de sequera, una possibilitat és fer un transvasament des del Roine, que és un riu francès molt cabalós. Se'ns ha plantejat alguna vegada: igual que hi ha el transvasament de l'Ebre cap a Múrcia, doncs fem el transvasament del Roine cap a Catalunya. Això tècnicament és possible. Ara bé, són els tècnics qui han de dir si hem de fer això o no? No, perquè de fet els governants explicaven que en termes de política hídrica hi ha dues coses a fer: una és més sostenible i l'altra menys. La primera via és gestionar la demanda: "el que hem de fer és que vostès consumeixin menys aigua, que aprofitin més la que tenen, perquè no en tenim més i ja està". L'altra és dir: "no, vostès consumeixin l'aigua que vulguin i jo m'ocupo de l'oferta de l'aigua; per tant, si no en tinc prou, ja la portaré de França". Tècnicament les dues coses són possibles: pots reutilitzar més l'aigua, pots reduir consums o tècnicament també pots fer un transvasament del Roine. Què és millor? Fer el transvasament o reutilitzar l'aigua? Això té una resposta tècnica? No, això és una resposta política, una resposta segons com tu creguis que s'ha de fer la política. I llavors el tècnic t'ha de dir: "bé, vostè vol fer el transvasament del Roine? Doncs això costarà tant i s'ha de fer d'aquesta manera" i aquí la resposta tècnica o l'aportació tècnica és molt important. O bé: "vostè vol reduir consums i vol reutilitzar l'aigua? Doncs miri, haurem de fer això, haurem de fer això altre". I per tant, els tècnics t'han de donar unes condicions, però el tècnic no pot escollir, no té criteri per escollir. Si escull, serà la seva opinió. Perquè si diu: "jo m'estimo més el transvasament del Roine", jo li diré: "doncs miri, jo que sóc ecologista, crec que és millor la reutilització de l'aigua". O bé al revés, ell dirà: "no, és millor reutilitzar" i jo puc dir: "doncs jo el que vull és aigua i no vull estar preocupat per haver d'estalviar-la, i per tant prefereixo el transvasament del Roine". Això no té una solució tècnica.

B: Llavors, donada la complexitat dels problemes que hi ara al món, creus que la classe política actual en general està suficientment preparada per a assolir els càrrecs de responsabilitat que li pertoquen, ja sigui ministeris o conselleries?

Q: Jo crec que clarament no, però no perquè no siguin bons tècnics o bons professionals, sinó perquè són mals polítics. Ser polític no vol dir saber construir una carretera, ser polític vol dir entendre que la polarització és dolenta, ser polític vol dir entendre que s'ha d'arribar a pactes i a negociacions, ser polític vol dir entendre que

no estàs posseït per una raó i el teu adversari és un enemic que només vol dir destruir el teu país, diguéssim. Aquesta polarització, aquest impregnar-se de la veritat que tenen els polítics actuals, fa que siguin molt mals polítics. De fet, els polítics de la transició eren molt millors, i tècnicament no és que abans tinguessin més títols i fessin més carreres. Al contrari, a l'inici de la transició molts dels polítics eren gent que havien patit el franquisme, que havien patit la transició i que arribaven a la política havent passat per la presó, havent hagut d'estudiar de qualsevol manera, però que en canvi tenien molta experiència en gestionar aspectes polítics, en negociar. Ara, fixa't que desqualifiquem aquells que tenen experiència política: "no, és que aquest ha estat en un partit, aquest no serveix per a res; en portarem a un que no ha estat mai en política". En un partit es poden aprendre aquestes coses també. Al Parlament de Catalunya no hi ha ningú que entengui res, perquè políticament molts d'ells són uns "ignorants", entre cometes. N'agafen a un perquè és cantant, a l'altre perquè és director d'un mitjà de comunicació, a l'altre perquè és un bon metge. Això no és incompatible amb fer política, però no tenen cap experiència política, no saben ni com funciona el Parlament, no saben relacionar-se amb els adversaris polítics, es pensen que són enemics. Clar, tot això fa que avui dia la política estigui patint molt, però no perquè no tinguin carreres o perquè no tinguin coneixements tècnics, sinó perquè no entenen què és la política i què és la democràcia.

B: Doncs ara ja anem acabant i m'agradaria també que em diguessis, a part del que m'has explicat, si em podries suggerir alguna bibliografia relacionada amb el tema.

Q: Sí, de fet aquí tens alguna literatura que t'he portat. Et passo alguna cosa més específica a banda del llibre de Margaret Canovan que t'he dit abans. Tots els de Daniel Innerarity estan molt bé, però "La democracia del conocimiento" és molt interessant (al final el coneixement és tecnocràcia també). "Los enemigos íntimos de la democracia" de Tzvetan Todorov també és molt recomanable. Alguns són llibres complicats perquè són antics, però jo sempre utilitzo dos llibres clàssics que donen dues visions contrastades. Un és de Wildavsky i s'anomena "Speaking truth to power" que és la visió tecnocràtica (els tècnics li diran la veritat al poder i llavors el poder tan sols ha de seguir les seves indicacions). En canvi, Charles Lindblom va parlar sobre la intel·ligència de la democràcia, que és la posició contrària. Un altre llibre molt clàssic és "La desfiguració democràtica" de Nadia Urbinati, on ella parla de com el populisme desfigura la democràcia. Hi ha un debat sobre tot això d'alguns dels teòrics més seriosos que diuen que la tecnocràcia al final és despolititzar el govern i si despolitizes el govern, estàs creant un buit a la democràcia. Al final, tant el fet que la democràcia es congeli com que s'incendiï coincideixen en una cosa, que és l'apropament a postures més autoritàries, perquè hi ha una persona que s'atribueix ser l'expert que ho sap tot i qui ens dicta el que hem de fer. Llavors es produeix aquesta deriva autoritària, que és el que preocupa a la literatura actual sobre democràcies. Al final ens porta cap a models de democràcia molt febles. Alguns parlen del model asiàtic o del model xinès, que no són ben bé democràcies,

només en tenen una certa aparença, però al final hi ha autoritat. Ara hi ha molta gent que troba a faltar l'autoritat: quan hi ha por, quan hi ha incertesa sobre el que passarà al futur, una autoritat que sàpiga el que s'ha de fer és molt esperançadora, però des del meu punt de vista és una falsa esperança. S'ha de ser valent per ser demòcrata, perquè ser demòcrata suposa assumir el risc d'aquesta fragilitat.

B: Moltes gràcies per la teva col·laboració.

ANNEX 2 - RESPOSTES DELS POLÍTICS ENQUESTATS

ENTREVISTA A IGNACIO MARTÍN BLANCO³⁰

B: Què opina sobre aquest sistema?

I: El món polític (o sigui un estat, una societat) no es pot conduir com si fos una empresa. Primerament perquè això seria desvirtuar precisament el sentit de la democràcia, que al final és el govern del conjunt de la societat, el govern del poble. I segurament reduir-ho tot a la gestió més freda d'una empresa quan parlem de societats humanes que han de garantir el benestar de tota la ciutadania, que han de garantir un benestar social i una redistribució de la riquesa, no és plausible. No és possible aquesta gestió merament tecnocràtica dels interessos públics. Però sí que és cert que hem tendit cada vegada més cap a una política de la confrontació sentimental, d'exaltació dels sentiments, d'exaltació de les baixes passions (sobretot en aquest moment populista que ens ha tocat viure), i això ha menyspreat profundament la tecnocràcia, el saber més tècnic, més basat en dades i en criteris tècnics, i jo crec que això és la perdició de la política. O sigui, tot i que crec que no es pot reduir la gestió de la societat a la mera gestió empresarial, crec que és imprescindible que a la política hi hagi tecnòcrates: persones expertes en enginyeria, en arquitectura, en dret, en economia... Perquè sinó posem societats complexes en mans d'autèntics desaprensus, de persones únicament abocades a l'exaltació dels sentiments. Per tant, crec que és important que hi hagi un element tecnocràtic a la nostra vida política, i crec que és important també que l'economia sigui un element fonamental de la gestió pública, de la gestió dels interessos materials de la ciutadania. Crec que l'economia és un element central.

B: El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

I: A mi em sembla una hipòtesi absolutament plausible que el meu partit donés suport a un govern tecnocràtic en una situació excepcional com algunes que hem viscut darrerament a Catalunya i a tot Espanya. Per exemple, en l'interregne que hi va haver entre les eleccions que es van celebrar el 2019, que es van haver de repetir, amb una primera victòria insuficient del partit socialista i després la contesa en què finalment va poder fer govern el partit dels socialistes, jo crec que un govern tecnocràtic amb un professional de reconegut prestigi del món de l'economia, ateses les circumstàncies dramàtiques que vivia el país, doncs per nosaltres hauria estat un govern perfectament assumible, si hi hagués hagut prou responsabilitat per part de tots els actors polítics. Aquí la qüestió és que el sectarisme que per desgràcia amara la vida política espanyola, fa que no sigui possible la solució tecnocràtica i que, fins i tot, sigui menystinguda per alguns agents polítics. Per posar un exemple, Podemos

---

³⁰ Llicenciat en periodisme a la Universitat Ramon Llull i en ciències polítiques i de l'administració a la Universitat de Barcelona, ha escrit articles a l'ABC, la Vanguardia i el País i porta temps en el món de la política. En l'actualitat, és diputat per al PP en el Congrés de Diputats.

sempre ha qüestionat molt l'element tecnocràtic de la política, i jo personalment (cadascú té la seva opinió i jo les respecto totes) crec que és profundament irresponsable aquest menyspreu cap a la tecnocràcia. Nosaltres si es donessin circumstàncies excepcionals, sí que donaríem, o contemplaríem si més no, la possibilitat de donar suport a un govern tecnocràtic.

B: Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

I: Sí, efectivament veig molts aspectes positius en una proposta eminentment tecnocràtica. Si hagués d'escollir, i no podent tenir aquesta solució intermèdia entre tecnocràcia i gestió dels professionals de la política, me'n fio més d'un govern tecnocràtic que no d'un govern essencialment abocat a les solucions més passionals. Però no necessàriament s'ha de contraposar això: hi havia un pensador conservador espanyol (molt conservador, no de la meva tendència política) que es deia Juan Donoso Cortés, i va ser un pensador del segle XIX molt significat en pro del "govern dels millors" en termes elitistes (en el seu cas sobretot en termes econòmics). Ell deia que havent d'escollir, sempre seria preferible la dictadura del sabre que la dictadura del punyal. El sabre l'associava a les elits, a la gent més preparada, en aquell cas la noblesa, les elits més preparades en aquell moment. Per entendre'n el sentit, ens hem de posar en el context del segle XIX i oblidar-nos de les solucions dictatorials que hem viscut a Espanya i a Europa al segle XX. En aquesta tessitura tan dramàtica, havent d'escollir entre una cosa i l'altra, jo crec que efectivament la solució tecnocràtica per mi serà sempre més recomanable que la solució popularista (no popular, popularista), jo crec que això és una característica de les fórmules més basades en la tècnica i en la professionalització dels sectors que conformen la nostra vida pública.

B: Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

I: Crec que per desgràcia les elits estan molt menystingudes a la nostra societat, hi ha una visió equivocada del seu paper. Les elits són imprescindibles per a la societat, la fan avançar, són un eix fonamental de qualsevol societat que vulgui progressar, que vulgui avançar, que vulgui ser moderna. Crec que les elits són imprescindibles, i que per això mateix un element de tecnocràcia en un govern és imprescindible. Però no crec que ara mateix, en aquest ambient tan populista que impera, tan carregat de sentiment, tan carregat de totalitarisme (en un sentit i en un altre, tant de dretes com d'esquerres), l'element tecnocràtic fos especialment ben rebut en el conjunt de la nostra societat per desgràcia.

B: Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

I: No precisament. El que ajudaria és a tenir un millor govern, però no necessàriament acostaria la política a la societat. Els individus han d'assumir la seva

responsabilitat en la gestió de la cosa pública. Jo crec que hauríem de ser individus cívicament responsables, i si realment hi hagués més individus cívicament responsables seríem conscients de la importància que té aquesta tecnocràcia, que té aquesta dimensió de les elits en el govern, i per tant tindríem un millor govern. Però certament no soc optimista ni pel que fa a l'acceptació social d'aquest principi tecnocràtic ni en el sentit que pogués servir especialment per acostar la política a la ciutadania. Serveix a altres causes que per a mi potser són més importants, però no per a aquest acostament.

B: Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

I: Doncs penso que sí, perquè els extremismes, tant de dretes com d'esquerres, tendeixen a menystenir l'economia i les elits, i a arrogar-se la representació exclusiva i abusiva de la societat, i això fa que lògicament l'element elitista (elitista en el millor dels sentits) quedi menyspreat. La tecnocràcia tendeix a la raonabilitat, a la moderació. La virtut, deia Aristòtil, està en el terme mitjà. I per tant, crec que la tecnocràcia efectivament faria tendir les coses cap a posicions molt més racionals, faria que el nostre debat fos molt més racional del que és avui en dia amb tot aquest auge dels extremismes tant de dretes com d'esquerres.

B: Creus que seria possible fer una política que no fos ni de dretes ni d'esquerres, sinó el que fos més convenient per a la població, com postula la tecnocràcia?

I: Hi ha una frase de José Ortega y Gasset que diu: "ser de la izquierda es, como ser de la derecha, una de las infinitas maneras que el hombre puede elegir para ser un imbécil: ambas, en efecto, son formas de la hemiplejia moral". Vol dir que és una manera de reduir la societat a un esquematisme que no és positiu, que no és bo per a la mateixa societat. Jo estic molt d'acord amb Ortega y Gasset en aquesta idea que ser de la dreta com ser de l'esquerra és una de les moltes maneres que té l'home de ser, ell diu un imbècil, jo potser no seria tan provocatiu, però efectivament jo crec que actualment es pot fer una política que no estigui estrictament enquadrada en una visió de dretes o d'esquerres, que tingui elements de correcció dels excessos de totes dues famílies polítiques, tant de la dreta com de l'esquerra, i crec que figures tecnocràtiques, figures que transcendeixin el debat més barroer de la política, de la política estrictament de partit, de les lluites caïnites entre la dreta i l'esquerra, entre els rojos i els blaus, tota aquesta idea de les dues Espanyes, en definitiva aquesta capacitat de superar les dues Espanyes, i en aquest cas també les dues Catalunyaes, jo crec que la tecnocràcia podria ajudar-nos a superar-les, i per tant a superar aquesta divisió caïnita entre la dreta i l'esquerra. La tecnocràcia seria un element positiu en aquest sentit.

B: Donada la complexitat dels problemes que hi ha ara al món, creus que la classe política actual en general està suficientment preparada per assumir els càrrecs de responsabilitat que li pertoquen, ja siguin ministres o consellers?

I: En general no, la veritat. Crec que hi ha de tot, però en general en l'actual govern tant d'Espanya com de Catalunya, hi ha perfils bastant abundants que no estan a l'alçada.

RESPOSTA DE JOAN MARGALL, DIPUTAT AL CONGRÉS DELS DIPUTATS PER ERC

1. Què opina sobre aquest sistema?

Jo crec que la tecnocràcia és un dels grans perills que té la democràcia en aquests moments.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

La tecnocràcia és un perill per la democràcia, i lògicament Esquerra Republicana com a partit d'esquerres, com a partit demòcrata que creu profundament en la democràcia (fa 91 anys que la defensa), que lluita per la justícia social i que ha lluitat contra el feixisme durant tots aquest anys, està radicalment en contra de la tecnocràcia i mai donaríem suport a un govern tecnocràtic. Una altra cosa és que tu busquis tècnics bons i gent molt bona en els seus camps i els posis a liderar en un moment determinat una conselleria o un ministeri. Això és correcte. Però hi hagut exemples de tot: grans tècnics que són boníssims, els millors en el seu camp, i que han estat un desastre com a gestors en una conselleria o en un ministeri, i gestors bons que tenen pocs coneixements sobre una matèria concreta, però que són bons gestors que s'envolten de gent que en sap molt i que han resultat efectius. I jo quan parlo d'aquests temes sempre agafo l'exemple de Messi: Messi és el millor futbolista de la història? Sí, ho és. Seria un bon president del Barça? No, no ho seria, evidentment. No per ser el millor futbolista has de ser el millor president d'un club de futbol. Així que compte amb la falsa idea de la tecnocràcia, perquè queda molt bé: els polítics són dolents, tots corruptes, posem-hi els tècnics. I qui ho decideix qui són els millors tècnics per anar al capdavant? Algú ho ha de decidir, i aquest és el gran problema. Ara, si un molt bon tècnic es presenta a unes eleccions i guanya, escolta, ho ha decidit el poble, per tant això no és tecnocràcia. Tecnocràcia és quan s'imposa un tècnic de manera obscura per governar un país, com va passar a Itàlia en el seu moment, o com quan aquí a l'estat espanyol partits com Vox o el PP en algun moment han defensat que un tècnic vagi al capdavant, evidentment el tècnic que ells decideixin.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

No.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

Malament.

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

No.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

No, al contrari. Precisament quan hi ha hagut intervencions, per exemple, dels famosos "homes de negre" a Itàlia o altres països d'Europa, de la famosa Troika europea, per intervenir els països, què han fet? S'han saltat per la torera els resultats d'unes eleccions democràtiques, lliures i obertes de tota la ciutadania i han imposat un tecnòcrata, i això ha portat el que portat, ha portat a Giorgia Meloni, al neofeixisme governant a Itàlia. Precisament l'extrema dreta defensa la tecnocràcia, diu que els polítics no són vàlids i defensa posar tècnics al seu lloc. I qui decideix qui són els tècnics bons? Qui decideix quin tècnic es posa al capdavant d'un govern com a president o com a ministre? És la base de la democràcia, quins poders ho decideixen? Perquè la democràcia representativa i parlamentària al final es basa en això: el poble decideix i hi ha uns governants que trien un govern. Qui tria els tecnòcrates que formen part d'un govern? Clar, aquí està la trampa. Lògicament els tecnòcrates i els governs tecnocràtics els han de triar els poderosos, aquesta és la base.

RESPOSTA DE JUAN MILIÁN QUEROL, EXDIPUTAT DEL PARLAMENT PEL PP

1. Què opina sobre aquest sistema?

A la pràctica els sistemes que funcionen en termes de llibertat i prosperitat són les democràcies representatives amb Estat de dret i poder limitat per contrapoder. És important que hi hagi un cos funcional ben preparat, tècnicament solvent, però els governs han d'estar dirigit per persones escollides directament (sistema presidencial) o indirecta (parlamentari) per la ciutadania.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

En casos concrets de crisi, de manera limitada i controlada, i amb totes les garanties democràtiques. El més important és que els partits tinguin mecanismes de selecció d'elits que promoguin la vocació i el talent.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

Si no hi ha un control democràtic, el poder tendeix a no rendir comptes. És important que la política sàpiga atreure les persones més talentoses, però els éssers humans no som àngels. Per això és important el govern de les lleis.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

Hem patit anys de govern populista, on es prioritzen les emocions per sobre de la raó. Crec que ja és hora de recuperar un govern raonable i tècnicament solvent. I em sembla que això serà el que es votarà majoritàriament.

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

Crec que l'apropament entre la política i la societat només serà possible si es recuperen certs valors com dir la veritat, respectar el pluralisme i practicar una política de resolució de problemes enlloc d'una política de confrontació i divisió artificial de la societat.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

No ho va aconseguir a Itàlia. El que frena els extrems és que els partits moderats siguin capaços de pactar les reformes que un país necessita i no caure en la trampa de la retòrica de les hipèrboles i les dinàmiques amic-enemic.

RESPOSTA DE LAURA LÓPEZ, DIPUTADA DEL CONGRÉS DE DIPUTATS PER EN COMÚ PODEM

1. Què opina sobre aquest sistema?

Crec que tant la seva concepció com la seva definició estan basades en premisses falses: una, que l'individu és dolent per naturalesa, dos, que es pot governar una societat al marge de la ideologia i, tres, que el coneixement tècnic no té ideologia.

Així mateix, l'adaptació conceptual d'aquesta proposta al moment històric actual ha estat aprofitat pels grans poders econòmics per intentar imposar els seus interessos privats al bé comú.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

Catalunya en Comú – Podem defensem de forma ferma la democràcia plena i rebutgem qualsevol intent de manipular i anul·lar la voluntat del poble.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

Els representants públics han de prendre les decisions observant i considerant el coneixement científic, però la decisió última rau en la decisió política expressada per la ciutadania mitjançant l'emissió del seu vot en condicions de garantia democràtica.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

Alguns sectors de la dreta catalana en els darrers anys han intentat una aproximació a aquest sistema, sent ben rebut per les classes econòmiques privilegiades però, sent, en veritat, un intent de fer prevaldre els interessos de les classes benestants. Darrera la opinió tècnica hi ha un interessos encoberts.

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

Just al contrari.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

L'extrema dreta inclou en el seu discurs que s'ha de fer política sense ideologia i, per tant, comparteixen amb la proposta tecnocràtica una part de les seves premisses. D'aquesta manera, la tecnocràcia pot ser emprada per l'extrema dreta per imposar els seus interessos en contra de la democràcia.

RESPOSTA DE MANEL DE LA VEGA, SENADOR PEL PSC

1. Què opina sobre aquest sistema?

És un sistema que no comporta la designació democràtica del poder executiu, en conseqüència vulneraria la igualtat i el pluralisme polític recollit en l'article 1 de la nostra constitució.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

En cap cas donaríem suport a un executiu tecnocràtic ja considerem que no és cap garantia per afrontar de manera millor qualsevol situació excepcional, el Govern d'Espanya ha gestionat una pandèmia i ara la crisi econòmica derivada de la situació internacional de la guerra d'Ucraïna, amb la implementació d'unes polítiques públiques efectives, amb el reconeixement de tota la comunitat internacional i d'organismes com el Foro Econòmic Mundial, el Fons Monetari Internacional i OCDE entre altres.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

En cap cas puc trobar punts positius d'aquest sistema.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

Trencaria el sistema democràtic que és indispensable per garantir les llibertats que gaudim.

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

En cap cas, no hi ha relació simètrica entre un govern tecnocràtic i la política, ja que la política ha de fomentar la participació ciutadana i això és contrari a la tecnocràcia que la participació és limitada a una elit o minoria.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

L'extrema dreta és populista, moltes vegades vol erigir-se com a salvadora de la classe política, en tot cas seria confirmar els seus arguments i no comportaria cap garantia de frenar el seu creixement.

RESPOSTA DE MARTA MADRENAS, DIPUTADA AL PARLAMENT PER JUNTS

1. Què opina sobre aquest sistema?

Respondré aquesta enquesta, entenent que quan es refereix a “tecnocràcia” s'està referint a “El govern dels tècnics”. Personalment sempre he defensat que a l'hora de prendre decisions, cal rigor i dades. Sovint, actualment, no s'actua amb prou rigor o ciència. Però això no implica que cal implementar tecnocràcies, sinó que és imprescindible que els responsables polítics vagin acompanyats d'experts i tècnics solvents que els assessorin amb rigor; per tal que els responsables polítics hi aportin humanisme, valors, i per tant objectius.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

Entenc que no hi donaria suport, mai.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

No.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

En un primer moment, crec que seria ben acceptada, per l'actual descrèdit – en algunes ocasions merescut- de certs agents polítics. En un segon moment, entenc que no seria ben tolerada, precisament pel gruix de ciutadania que exigeix la prioritització en matèria de drets humans (seguretat, habitatge, salut, educació...), drets fonamentals, valors culturals propis...

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

No, crec que seria a l'inversa.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

No, crec que provocaria l'efecte contrari. De fet, possiblement es desenvoluparien polítiques clàssiques de l'extrema dreta. Per exemple, en situacions de crisis migratòries, únicament abordant-ho des d'una mirada sensible amb els drets humans, una determinada societat podria ser acollidora. Una tecnocràcia, no tindria arguments científics per acollir-la...

RESPOSTA DE SERGI MIQUEL, DIPUTAT AL CONGRÉS DE DIPUTATS PER PDeCat

1. Què opina sobre aquest sistema?

Sovint, en el marc de les democràcies liberals actuals, les tecnocràcies són enteses com una solució a una crisi greu i puntual que afecta el conjunt del país. Més enllà de la percepció ciutadana els tecnòcrates parteixen de la base que la millor forma de govern és tenir un conjunt de tècnics que prenguin decisions pel conjunt de ciutadans a partir d'uns criteris tècnics. Això em sembla una fal·làcia, no hi ha una tècnica apartada de les idees polítiques i això s'ha vist en diferents governs tecnòcrates. Un govern ha de decidir si prioritza el transport públic o no, si apuja impostos o els abaixa o si incrementa o redueix la despesa i això és ideològic. Entenc que sovint un govern de tecnòcrates és un recurs fàcil per aquelles democràcies que no disposen de partits disposats a assumir polítiques poc populars, però això és el fracàs de la democràcia.

2. El seu partit donaria suport a un govern tecnocràtic? Ho faria en algunes situacions sociopolítiques o econòmiques concretes (quines?) o mai?

Crec que en cap cas, no em puc imaginar en quina situació podria donar-se aquesta situació.

3. Troba aspectes positius en aquest sistema, tot i que no hi estigui d'acord?

Si n'hagués de dir un segurament l'eficiència de recursos i la bona gestió que s'associen a aquesta forma de govern - però que no sempre hi són- poden servir d'inspiració a algunes administracions.

4. Com creu que es rebrien els principis d'una tecnocràcia en una societat com la nostra?

Crec que hauríem de trobar-nos en una situació de crisi important sumada a uns nivells de descrèdit de la política i els partits institucionalitzats molt més elevats, crec que si no es donen aquestes dues qüestions no crec que pugui ser ben rebut.

5. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a acostar la política a la societat?

Crec que justament el contrari, els governs tecnòcrates acostumen a prendre decisions impopulars i en alguns casos propers com en el cas Italià la política no n'ha sortit tampoc ben parada.

6. Creu que un govern tecnocràtic ajudaria a frenar l'ascens de l'extrema dreta?

Les mesures impopulars preses per un govern d'aquestes característiques poden servir per adobar el camp als més radicals. Això vol dir que l'extrema dreta i l'extrema esquerra podrien fer un discurs en contra de les mesures fent creure a la gent que amb les seves polítiques viurien millor. Normalment, els partits més afeblits en aquests contextos són els institucionalitzats amb poca flexibilitat o els partits que s'ubiquen en el centre de l'eix ideològic.

ANNEX 3 - RESPOSTA DELS POLITÒLEGS ENQUESTATS

RESPOSTA DE PABLO SIMÓN

1. ¿Cree que este sistema puede aportar alguna cosa positiva a nuestra democracia?

La técnica puede ayudar a que haya un mejor ajuste entre los medios y los fines. La decisión de lo que se tiene que hacer debe ser democrática y política, pero tener técnicos en las administraciones, tener a buenos profesionales, puede ayudar a conseguirlos de manera eficiente.

2. ¿Consideraría democrático el nombramiento de un tecnócrata para liderar un gobierno y afrontar una situación puntual de crisis?

No lo es en absoluto. No existe ninguna decisión de un gobernante que no sea política y ello necesita una legitimidad democrática.

3. ¿Cree que la tecnocracia puede aportar una perspectiva más “racional” dentro de la política, por ejemplo a la hora de realizar pactos, o más bien le afecta negativamente?

No creo que pueda aportar nada en términos de acuerdos ni semejante. Se supone que un tecnócrata tiene una decisión fundamentada por su conocimiento técnico así que: ¿por qué iba a querer pactar algo con alguien?

4. ¿Cree que sería posible hacer una política ni de izquierdas ni de derechas, sinó lo que sea más conveniente para toda la población, tal y como dice este sistema?

En absoluto es posible. Todas las decisiones políticas generan ganadores y perdedores. Incluso cuando sólo generan beneficios para amplias capas sociales implican un coste. Por ello es fundamental que los gobernantes democráticos hagan explícita esta realidad y podamos debatir socialmente lo que supone.

5. Un problema que se da actualmente en muchas democracias es el ascenso de los populismos y de los partidos de extrema derecha. ¿Cree que la aplicación del modelo tecnocrático podría servir para frenar esta tendencia?

La tecnocràcia es justament una gasolina per als extremismos. Suposa desplaçar a la democràcia i que la gent no sigui tenida en compte en la presa de decisions, el qual encara genera més descontentament i desafecció, afavorint-los. Tal vegada el cas d'Itàlia sigui el més il·lustratiu; no ha hagut un únic govern tecnocràtic que no hagi acabat amb un ascens (ara inclús en el poder) de partits radicals.

RESPOSTA DE QUIM BRUGUÉ

Nota: En l'entrevista que he transcrit en l'annex 1, ja es troba la resposta a les altres preguntes de l'enquesta.

1. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

No, de cap manera. Això era el que es feia a la Roma clàssica, anomenar dictadors per moments extraordinaris. El problema era que, un cop acaba l'excepcionalitat, acostumaven a no voler deixar el càrrec.

Fins i tot penso el contrari, davant de situacions de crisi és quan més necessitem la democràcia, que genera intel·ligència col·lectiva i compromís col·lectiu. La tecnocràcia pot ajudar a fer feines rutinàries, però davant l'excepcionalitat sempre és millor la DEMOCRÀCIA.

2. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

La política necessita racionalitat, però també emocionalitat. Racionalitzar en excés acaba sense deixar espai per a la política. Si agafem el tema dels pactes com a exemple, la raó ens pot ajudar a entendre l'espai d'oportunitats disponible, amb els avantatges i els inconvenients dels diferents escenaris. Però finalment és la política qui ha de prendre la decisió. Les decisions col·lectives mai són deterministes.

RESPOSTA DE MACIÀ SERRA

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

No sé ben bé a quin sistema et refereixes. Si és la "tecnocràcia", dependrà de com definim tecnocràcia. Però si és un govern "despolititzat" no, no em sembla que porti gaire res de positiu.

Però de fet la meua posició és que no hi ha governs tecnocràtics, tots tenim valors polítics: apujar o abaixar els impostos, fer o no una carretera, contractar més mestres o menys, etc; per tant no m'acabo de creure això de la tecnocràcia com a govern de tècnics i no polítics.

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

Depèn de com es nomeni. Si es nomena seguint els procediments (p.ex. amb una investidura al parlament) sí.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

Sempre hi ha racionalitat, una altra cosa és què es considera racional. Tots els partits actuen en funció d'incentius: estratègics, ideològics, etc

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

No, no ho crec possible. La política, i més governar, sempre implica prioritzar valors. Donem més diners a educació o a sanitat? Apugem o abaixem els impostos? Declarem la guerra o no? Legalitzem les drogues o no? Tot això (i moltes més) són preguntes que no tenen una resposta "tècnica", sinó que depèn dels valors que tenim, del que considerem bo o dolent, i això no té res de tècnic. Per tant no, no crec ja que sigui o no sigui positiu, sinó que no em crec que hi hagi governs tècnics, perquè prenen decisions polítiques que tenen a veure amb ideologia i valors. Una altra cosa és que vulguin fer creure que la seva ideologia és la "normal", "tècnica".

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

Al contrari, ho fomenten. Quan només hi ha "una" solució "tècnica", és molt més fàcil que sorgeixin.

RESPOSTA DE CARLES RAMIÓ

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

La tecnocràcia és aportar coneixement científic i expert a la política, a la gestió del bé comú, etc. En aquest sentit la tecnocràcia és positiva ja que pot aconseguir eficàcia i eficiència al sistema polític i al sistema institucional públic i així legitimar la democràcia.

Però la tecnocràcia mai pot substituir a la política. Tots els temes que afecten a la societat, els substantius, tenen una naturalesa política i han de ser contestats políticament (amb acompanyament de dades, anàlisis d'experts, etc.) però les decisions són polítiques.

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

És una opció que no m'entusiasma i mai he vist amb bons ulls, però si és excepcional no hi veig el problema, ja que la decisió és dels partits polítics que decideixen excepcionalment seleccionar un perfil no polític.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

La tecnocràcia no és la solució, però sí que pot ser un instrument que ajudi a prendre decisions polítiques. Pot ajudar a aportar un marc racional a un joc que ha de ser essencialment polític.

Tecnocràcia i política s'haurien de complementar i mai substituir.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

En absolut; la política i la ideologia han de ser l'essència del sistema democràtic. El debat pot ser entre esquerreres i dretes i en altres eixos o dimensions, però sempre de naturalesa política.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

La tecnocràcia es percep com una alternativa al populisme, però aquest és un argument fals.

La tecnocràcia hauria de ser un instrument que ajudi a la bona política i a la nova política.

Els partits populistes es caracteritzen, precisament, per negar la tecnocràcia, el coneixement científic, etc.

RESPOSTA D'ISMAEL PEÑA-LÓPEZ

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

Personalment no comparteixo el terme tecnocràcia.

A grans trets, aquest concepte s'ha utilitzat històricament per definir una gestió política (1) amb un fort component de coneixement tècnic, ja sigui sobre gestió pública en general o sobre un àmbit sectorial en particular i (2) desproveït d'ideologia o no adscrit a un partit polític en particular.

Aquesta definició té, com a mínim, dos problemes: (1) tota gestió política hauria de fonamentar-se en un coneixement expert de la matèria, que hauria de ser un requisit previ (almenys en uns nivells mínims) per ostentar un càrrec (especialment a l'executiu, tot i que també en determinades funcions del legislatiu) i (2) és absolutament impossible no tenir cap ideologia, atès que tothom en té.

Per tant, en la meua opinió, hauríem de desterrar el terme tecnocràcia (per equívoc) i optar per un altre de més acurat com ara meritocràcia, direcció pública professional, expertesa, coneixement tècnic o similars.

Dit això, i tornant a la pregunta inicial, personalment considero indispensable, en un executiu, aquest tipus d'expertesa en l'àmbit competencial del càrrec, sigui tant en la gestió pública en general com el coneixement especialitzat en un determinat àmbit sectorial.

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

Aquesta pregunta en realitat és una pregunta doble.

D'acord amb el que he avançat abans, no només veuria bé “un tecnòcrata al capdavant del govern” sinó que tothom que ostenta un càrrec públic hauria de tenir uns mínims coneixements. Quins són aquests mínims i com s'estableixen és un debat obert, però que s'haurien de tenir em sembla indispensable, i no només en una situació puntual de crisi.

L'altra pregunta implícita és com es nomena aquest tecnòcrata. I el nomenament hauria de tenir totes les garanties democràtiques establertes a l'ordenament jurídic vigent. El nomenament d'un “tecnòcrata”, doncs, no hauria de qüestionar la forma amb què aquest nomenament es dona en circumstàncies “normals”.

Dit això, tornem a la primera resposta: atès que no comparteixo el concepte de tecnòcrata com a figura excepcional, tampoc puc compartir que se'n faci un nomenament que generi excepcions a la norma.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més “racional” dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

Tota política hauria d'estar fonamentada en l'evidència. I aquesta evidència hauria de regir el cicle integral de la política pública: diagnosi, deliberació, negociació, disseny i implementació de la política pública, avaluació, i tornar a començar.

D'altra banda, les negociacions (entre partits, o dins d'un mateix partit o d'un executiu) haurien de tenir un fonament programàtic, no un de partidista.

Sota aquestes premisses, es dedueix de forma natural que la “tecnocràcia” – és a dir, l'expertesa, l'especialització, el mèrit, etc. – només pot aportar sempre una millor perspectiva – en termes d'eficàcia, sobretot – no només a la negociació sinó a tota acció política.

Una altra cosa és que les parts negociadores tinguin objectius diferents dels de la política pública – p.ex. acumulació de quotes de poder – que puguin tenir lògiques diferents, o fins i tot contradictòries, a les de l'execució d'un programa polític. I, en conseqüència, pugui veure's com a una “nosa” una aproximació basada en l'evidència.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

Tota política, sense excepció, es mou com a mínim en tres eixos:

- L'eix anomenat “social”, habitualment etiquetat com d'esquerres o de dretes, i que parla de com es produeix la riquesa i com s'apropia per part de diversos actors.

- L'eix territorial – de vegades anomenat “nacional” –, referit als nivells de l'administració que són competents en un àmbit determinat i com cooperen entre ells.
- L'eix del bon govern, que tracta dels criteris de qualitat i d'ètica amb què es duu a terme l'acció política i la gestió pública.

Hi ha moltes gradacions dins de cada eix i incomptables combinacions entre tots tres eixos. I tots ells tenen un component en el terreny ideològic, cultural, moral, etc. No hi ha un model que sigui absolut, ni un que sigui absolutament racional o objectiu.

Per tant, no, no és possible fer una política “ni d'esquerres ni de dretes”.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

No sabem exactament què provoca l'ascens de populismes i extrema dreta. Sí coneixem, però, alguns factors que actuen de catalitzadors o d'amplificadors. Un d'aquests és el desencantament amb la política, amb la política que “no resol problemes”, que és autoreferent o, pitjor encara, que està “desconnectada” de la ciutadania.

En aquest sentit, una política gestionada des del coneixement expert – enlloc de p.ex. les estratègies d'acumulació de poder o de destrucció de l'adversari polític – hauria de poder contribuir a què l'administració fos més responsiva a les necessitats o demandes dels ciutadans, i hauria de poder contribuir a aportar més i millors solucions a aquestes necessitats.

No obstant, sabem que això no és suficient. Sabem que un factor important de l'ascens de populismes i l'extrema dreta és l'apel·lació a les emocions, terreny en què la política basada en evidències no es mou i fins i tot sovint s'hi confronta.

Així, en la meva opinió, una política basada en evidències seria una condició necessària però lluny de ser suficient per combatre la desafecció política i l'ascens de populismes i partits d'extrema dreta com una de les possibles conseqüències.

RESPOSTA DE JOAN FONT

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

Si tecnocràcia vol dir govern dels experts, és contrari a la democràcia. Si es tracta d'incorporar els sabers experts en el procés de debat públic, benvinguda sigui.

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

Si és el Parlament qui escull i aprova l'expert, sí.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

Depèn, veure pregunta 1.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

No, la política existeix perquè hi ha conflicte. Totes les polítiques tenen guanyadors i perdedors.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

No.

RESPOSTA DE RICARD GOMÀ

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

Diria que cal distingir entre l'aportació que pot fer el coneixement a la política i a les polítiques (molt important), i la tecnocràcia, entesa com a pretensió d'un coneixement neutre que substitueix el debat de valors democràtic (molt perillós).

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

No hi ha tecnòcrates políticament neutres. Els governs són inherentment polítics. Qualsevol decisió respon a interessos i valors, i genera guanyadors i perdedors, per molt "tècnica" que sigui.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

La racionalitat és un element positiu, però no l'únic. N'hi d'altres que tenen a veure amb valors, emocions... i que cal considerar com a igualment rellevants.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

Més enllà de les etiquetes (esquerreres, dretes...) les polítiques sempre responen a concepcions i objectius que no beneficien (ni poden) a tothom per igual, en una societat travessada per múltiples conflictes.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

No. Al populisme reaccionari i a l'extrema dreta se'ls enfronta amb més i millor democràcia, no amb tecnocràcia. De fet, diria que el populisme i la tecnocràcia representen dues propostes contràries a l'aprofundiment democràtic.

RESPOSTA DE CECILIA GÜEMES

1. ¿Cree que este sistema puede aportar alguna cosa positiva a nuestra democracia?

Creo que es bueno que los técnicos puedan aportar información y conocimiento a quienes toman decisiones, pero no tomar las decisiones en sí mismos. Los problemas públicos nunca son tan simples que demanden una decisión técnica, ni siquiera aquellos que parecen sencillos. Las decisiones que se toman por parte de los gobiernos están motivadas y sustentadas en visiones de los problemas públicos. De modo que los técnicos, si estuvieran en el gobierno, no actuarían nunca en el vacío o como si se tratara de un problema matemático, sino que terminarían tomando decisiones políticas, invisibilizando valores o principios que, o bien tienen por sí mismos, o bien se los transmitieron en su formación técnica sin ellos saberlos. Por tanto, la incorporación de técnicos como decisiones "per se" no supondría una

mejora para la democracia en tanto oculta los valores y conflictos que hay detrás de la selección de una solución para un problema.

2. ¿Consideraría democrático el nombramiento de un tecnócrata para liderar un gobierno y afrontar una situación puntual de crisis?

Si la situación es de crisis, no se necesita un tecnócrata: se necesita un político. Alguien que pueda calibrar los costes de una decisión y hacerse responsable de esa decisión. Los científicos o técnicos pueden ser muy valiosos en un momento de crisis (por ejemplo la pandemia o una crisis económica o climática) para alumbrar los hechos, para describir y analizar los problemas, identificar causas, efectos, etc. pero no para “liderar” o tomar decisiones que tienen que sopesar pérdidas y gestionar conflictos.

3. ¿Cree que la tecnocracia puede aportar una perspectiva más “racional” dentro de la política, por ejemplo a la hora de realizar pactos, o más bien le afecta negativamente?

La tecnocracia puede aportar información y conocimiento, pero a la hora de hacer pactos se necesita la política, el ejercicio de acuerdos, de distribución de costes, de pedagogía, de diálogo, de escucha, etc. Lo racional es importante, pero no solo para alcanzar pactos, los problemas públicos no son problemas asemejables a problemas técnicos (como si se tratara de poner a funcionar un microondas) en tanto resuelven la vida en sociedad y tratan de definir cómo convivimos juntos. Los tecnócratas sociales pueden ser muy necesarios para conocer mejor las posiciones en conflictos, analizar los efectos de ciertos pactos y sus impactos, y por ello ayudar a una decisión más consciente, pero no tomar la decisión de por sí.

4. ¿Cree que sería posible hacer una política ni de izquierdas ni de derechas, sino lo que sea más conveniente para toda la población, tal y como dice este sistema?

La izquierda y la derecha es una divisoria, como tantas otras, que nos puede ayudar a visualizar diferentes soluciones a los problemas en relación con valores en conflicto, como pueden ser la igualdad o la libertad. Toda decisión siempre supone escoger entre posibles soluciones y por tanto priorizar un tipo de valor por encima de otro. No se puede hacer una política ajena a los valores. Por ejemplo, si uno tiene que disponer si renueva una carretera de 4 carriles disponiendo de un carril para bicicletas y otro carril para peatones y dejando solo 2 para coches, esta decisión supone beneficios para unos grupos sociales (por ejemplo, peatones, o personas que buscan una movilidad no contaminante, o quienes están a favor del ejercicio físico, etc.) y costes para otros grupos (por ejemplo quienes conducen verán reducida su movilidad de 4 a 2 carriles y encontrarán más atascos para desplazarse). Quien decida, tendrá que verificar que tipo de valor quiere realizar y a quien quiere contentar y a quien no. No se trata de una cuestión técnica, y podríamos decir que quizá se vincula a programas más de izquierdas que aspiran a

una mayor integración social, a un uso del espacio más repartido y a reducir la contaminación, pero más que etiquetarlo de izquierda o derecha se podría etiquetar de otras maneras, como si es más o menos integrador, o más o menos amigable con el medioambiente.

5. Un problema que se da actualmente en muchas democracias es el ascenso de los populismos y de los partidos de extrema derecha. ¿Cree que la aplicación del modelo tecnocrático podría servir para frenar esta tendencia?

No. Para empezar populismo no es lo mismo que extrema derecha, todas son cuestiones bien diferentes con causas diferentes y efectos en el corto, mediano y largo plazo diferente. El populismo es un estilo de gobierno que se hace referenciando al “pueblo” como escudo y apoyo de legitimidad, populistas pueden ser gobiernos de derecha o de izquierda. La extrema derecha es un tipo de partido político o facción reaccionaria, conservadora y fascista que niega derechos y libertades a ciertos grupos sociales. Si bien la desafección o la insatisfacción con la democracia puede estar en la base de estos fenómenos no tienen iguales impactos sociales. En cualquier caso, la tecnocracia no contribuye ni a una ni a otra cosa porque no resuelve las causas de uno ni de otro y, por el contrario, puede potenciar el apoyo de la ciudadanía a opciones populistas o de extrema derecha.

RESPOSTA DE SALVADOR MARTÍ PUIG

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

Et referiexes al sistema tecnocràtic? Jo crec que sí, però només en la mesura que estigui dirigit i controlat per polítics escollits democràticament, i per la ciutadania.

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

Jo crec que al cap d'un govern no. El cap de govern ha de ser polític.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més “racional” dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

Els pactes es fan políticament. Els temes tècnics mai són neutrals, encara que es digui que ho són.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

No. La població té interessos molt diversos i sovint contradictoris. No hi ha cap fórmula tècnica ni neutral aliena a interessos.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

No. El populisme i l'extrema dreta es combat amb més democràcia, més pedagogia, més valors, més principis... No amb més tecnocràcia.

RESPOSTA DE RAQUEL GALLEGO

1. Creu que aquest sistema pot aportar alguna cosa positiva a la nostra democràcia?

Si definim tecnocràcia com govern de tecnòcrates (no electes), no aporta res a la democràcia, si definim aquesta com govern del poble. Són dos sistemes de govern diferents (d'entrada, la tecnocràcia seria una dictadura). Caldria veure quins són els que es consideren "avantatges" de la tecnocràcia per tal de respondre la pregunta. Si el principal avantatge és, per exemple, un paper més central del coneixement expert en la presa de decisions, això també es pot assolir en la democràcia. D'altra banda, el coneixement expert no està lliure de valors ni biaixos ideològics. És a dir, la definició dels problemes i fins i tot la tria entre possibles formes d'abordar-los, no queden resoltes deixant-ho en mans d'experts. En aquest sentit, cal tenir en compte les limitacions del coneixement expert (hi ha molta literatura al respecte).

2. Consideraria democràtic el nomenament d'un tecnòcrata al capdavant del govern per a fer front a una situació puntual de crisi?

No. El que determina que un nomenament sigui democràtic (independentment de qui es nomeni i per quina justificació) és que sigui resultat d'un procés d'elecció democràtic.

3. Troba que la tecnocràcia pot aportar una perspectiva més "racional" dins la política, per exemple a l'hora de realitzar pactes, o més bé l'afecta negativament?

Si aquesta pregunta es refereix a tecnocràcia com una manera de donar més rellevància al coneixement expert en la presa de decisions, sí que pot aportar racionalitat a la política. Però, de nou, per posar un exemple, de vegades dos informes experts sobre el mateix tema poden arribar a conclusions diferents en funció de supòsits de partida, metodologies, valors en la tria dels objectius i de la definició dels problemes, etc.

4. Creu que seria possible fer una política ni d'esquerreres ni de dretes, sinó el que és més convenient per a tota la població, tal com diu aquest sistema?

No existeix una política lliure de valors, per tant, no és possible fer una política que no sigui ni de dretes ni d'esquerreres.

5. Un problema que es dona actualment en moltes democràcies és l'ascens dels populismes i els partits d'extrema dreta. Creu que l'aplicació del model tecnocràtic podria servir per frenar aquesta tendència?

No, degut a tots els motius exposats en les respostes anteriors. El coneixement expert dictatorial (govern de tecnòcrates no electes) no aborda els complexos motius que han causat l'auge dels populismes i l'extrema dreta, per tant, no podria frenar-los.